

Türkiye’de Yükseköğretimin Uluslararasılaşması: Tematik ve Metodolojik Bir Analiz

Internationalization of Higher Education In Türkiye: A Thematic And Methodological Analysis

Alper Çalikoğlu¹

¹ Nazarbayev Üniversitesi, Astana, Kazakistan

Orcid: A. Çalikoğlu (0000-0002-7526-3740)

Özet: Uluslararasılaşma, son dönemde dünyadaki birçok ülkeye benzer şekilde, Türkiye’de de yükseköğretimin önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir. Ulusal ve kurumsal düzeyde genişleyen politika, strateji ve uygulamalar, araştırmacıların konuya ilgisini artırarak, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen önemli bir akademik birikimin oluşmasına yol açmıştır. Bu durum, ilgili akademik birikimi toplu olarak değerlendirerek, politika oluşturuculara, uygulayıcılara ve araştırmacılara ilerideki süreç için rehberlik edecek çalışmalara ihtiyaç doğurmaktadır. Bu ihtiyaçtan hareketle, mevcut çalışma, Türk Yükseköğretimi’nde uluslararasılaşma ile ilgili akademik makaleleri belirli özellikleri açısından bütünsel olarak incelemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla sistematik tarama yapılarak, ilgili makaleler yıl, konu, tematik bakış, makale yazarlarının çalışma alanları, makalelerde kullanılan kavramsal/teorik çerçeve ve metodolojik yaklaşımlar açısından incelenmiştir. Bulgular, uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen makalelerin özellikle 2016 yılından itibaren arttığını ve ilgili makaleler içerisinde uluslararası öğrenciler konusunun ve sosyo-kültürel tematik bakışın, makale yazarları arasında da eğitim bilimleri alanında çalışan araştırmacıların ağırlıkta olduğunu göstermektedir. Ayrıca, Türkiye’de yükseköğretimin uluslararasılaşması ile ilgili çalışmalarda göç, hareketlilik, küreselleşme ve yumuşak güç gibi kavramsal/teorik çerçeveler ile betimsel nicel ve olgubilim ve durum çalışması gibi nitel desenlerin kullanımı belirgindir. Bu bulgulara göre, Türkiye’de konu ile ilgili gelecekteki uygulamaların müfredat ve müfredat dışı etkinliklerin uluslararasılaşmasına yönelik çalışmalarla, araştırmaların da benzer alanlarda çok-disiplinli çalışmalar ve farklı nitel ve nicel desenlerle çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: uluslararasılaşma, Türkiye’de yükseköğretim, sistematik derleme

Abstract: Like in many other countries, internationalization has become a critical area of attention in Türkiye’s higher education agenda. Widening policy, strategy, and implications have led researchers to accumulate considerable research examining the internationalization of higher education within the Turkish context. This has brought the necessity of research exploring the current academic production holistically to propose guidance for policymakers, university leaders, and researchers for future internationalization efforts. The current study examines the research on the internationalization of higher education in Türkiye comprehensively. For this purpose, a systematic review was carried out to investigate the related articles according to year, research topic, thematic perspective, the study field of authors, conceptual/theoretical framework, and the methodological approaches employed. The findings indicate a noteworthy increase in the research on internationalization in Turkish Higher Education starting, especially in 2016. In addition, international students as the study topic, socio-cultural thematic perspective, educational sciences as the authors’ study field, migration, mobility, globalization, and soft power as conceptual frameworks, and descriptive quantitative and phenomenology and case study designs as methodological approaches were predominant among the examined articles. Based on the findings, future research and practices of internationalization of higher education in Türkiye can be expanded through curricular/co-curricular activities and diversified with multidisciplinary studies and various quantitative and qualitative designs.

Keywords: internationalization, Turkish higher education, systematic review

1. Giriş

Uluslararasılaşma, son dönemde yükseköğretimin küresel boyutta önemli bir gündem maddesi haline gelmiştir (Tight, 2022). Soğuk Savaş’ın bitimine kadar, yüksekög-

retimdeki uluslararası boyut, çoğunlukla müttefik devletler arasında kapasite geliştirme çalışmaları ve sınırlı düzeyde akademik hareketlilik çerçevesinde algılanmıştır (Brandenburg, de Wit, Jones, Leask & Drobner, 2020). Soğuk savaşın ardından ise küreselleşmenin artması

* İletişim Yazarı / Corresponding author. Eposta/Email : alper.calikoglu@nu.edu.kz

Geliş Tarihi / Received Date: 17.10.2022 — Kabul Tarihi / Accepted Date: 13.03.2023

doi: 10.32329/uad.1190476

ulaşım, iletişim ve bilgi teknolojisi gibi alanlarda hızlı gelişmeleri doğurmuştur. Bu durum, devletleri ve üniversiteleri farklı ülkelerden öğrenci çekme, araştırma iş birlikleri yürütme, ortak diploma programları geliştirme, müfredatın uluslararası boyutunu genişletme ve farklı ülkelerde şube kampüs uygulamaları gerçekleştirme gibi alanlarda çalışmalar yapmaya yöneltmiştir (de Wit & Altbach, 2021; Lee & Stensaker, 2021). Bu alanlarda yürütülen çalışmaların sonuçları ayrıca uluslararası üniversite sıralamaları gibi göstergelerde doğrudan yer aldığından, yeni dönemde uluslararasılaşma yükseköğretimde artan rekabetin ve sürekli gelişim zorunluluğunun bir aracı haline dönüşmektedir (Shahjahan, Bylisma & Singai, 2022). Bu gerekçelerle, uluslararasılaşmanın günümüzde, yükseköğretimde farklı alanlarda çalışmaların yürütüldüğü çok boyutlu ve bütüncül bir kavram haline geldiği görülmektedir.

Yükseköğretimde uluslararası boyutun Türkiye'deki son dönem seyri de dünyadakine benzer şekilde genişlemektedir. Bu anlamda ilk belirgin çalışmaların, Soğuk Savaş'ın bitmesinin ardından, Orta Asya'da yeni kurulan Türk Cumhuriyetleri ile politik ve kültürel ilişkileri ve eğitim alanındaki iş birliğini geliştirmek için hayata geçirilen özel burs programları ile başladığı söylenebilir (Kavak & Baskan, 2001; Kırmızıdağ, Gür, Kurt & Boz, 2012). 2000'li yıllardan itibaren Türk Yükseköğretimi'ndeki uluslararası boyutun, Bologna Süreci ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'na uyum çalışmaları ile standartlaşma çerçevesinde genişlediği görülmektedir (Akar, 2010). Diğer taraftan özellikle son on yılda, artan küresel rekabet, ülke içinde yükseköğretim arzının genişlemesi ve çeşitli bölgesel politik gelişmeler, uluslararasılaşmanın merkezi düzeyde bir hedef olarak belirlenip desteklenmesini beraberinde getirmiştir. Bu anlamda, 2011 yılında Yükseköğretim Kurulu'nun (YÖK) ev sahipliğinde geniş katılımlı bir uluslararası yükseköğretim kongresi düzenlenmiş (Günay & Öztemel, 2012), 2014 yılında da YÖK tarafından yayımlanan raporda uluslararasılaşma, büyüme ve kalite ile birlikte Türk Yükseköğretimi'nin üç temel hedef alanından biri olarak gösterilmiştir (Çetinsaya, 2014). Ardından yine YÖK tarafından yayımlanan rapor ve strateji belgeleri (YÖK, 2017, 2021) ile uluslararasılaşma, değişim programlarının yaygınlaştırılması, araştırma iş birliklerinin ve kurumsal uluslararasılaşma kapasitesinin geliştirilmesi, uluslararası öğrenci sayısının artırılması ve uluslararası üniversite sıralamalarında yükselme gibi hedeflerle Türk yükseköğretim gündeminde önemli bir yer edinmiştir.

Uluslararasılaşmanın son dönem Türk Yükseköğretimi'ndeki yerinin, politika belgelerinde ortaya konan hedeflerin yanında, uygulamada da genişlediği gözlenmektedir. Uygulamadaki bu genişleme sürecinde, farklı uluslararasılaşma alanlarında çalışmalar yapılmakla birlikte, özellikle uluslararası öğrenciler konusunun ağırlığı dikkate çekicidir. Kapasite arzındaki artış, merkezi düzeyde öne çıkarılan kültürel ve politik teşvikler ve Türkiye'nin bölgesinde yaşanan sosyal ve politik gelişmelerin de etkisiyle (Efe & Ozer, 2022), son dönemde Türk üniversitelerindeki uluslararası öğrenci sayısı hızla artarak 160 bini aşmıştır.

tır (YÖK, 2022). Bu bağlamda, Türk Yükseköğretimi'nde farklı gerekçelerle bölgedeki ülkelerden öğrenci çekerek bölgesel bir çekim merkezi hedefi olmaya yönelik çabaların yaygın olduğu söylenebilir (Kondakci, 2011).

YÖK ve üniversiteler tarafından uluslararasılaşmanın yükseköğretim gündeminin önemli bir maddesi haline getirilmesi, konunun akademik önemini ve Türkiye'deki araştırmacıların konuya olan ilgisini de artırmaktadır. Örneğin, 2015 yılında Üniversitelerarası Kurul (ÜAK) tarafından doçentlik alanı olarak kabul edilen Yükseköğretim Çalışmaları'nın altındaki anahtar kavramlardan bir tanesi, uluslararasılaşmadır (ÜAK, 2022). Konuya ilişkin artan akademik ilgi, yükseköğretim çalışmalarının Türkiye'deki gelişimini inceleyen yazarlarca da doğrulanmaktadır. Türkiye'de yükseköğretim alanındaki çalışmaların eğilimini inceleyen Şenay, Şengül ve Seggie (2020), ilgili üç dergide basılan makaleleri temalara göre grupladıklarında, uluslararasılaşmanın en fazla makalenin yer aldığı temalardan biri olduğunu ortaya koymaktadır. Ayrıca, Gök ve Gümüş (2015) de uluslararasılaşmaya son dönem Türkiye yükseköğretim gündeminde daha fazla yer bulan politika alanlarının içinde yer vermektedir.

Diğer taraftan, araştırmacılar, Türkiye'de yükseköğretim alanında ilgili konulara yönelik mevcut durumu ortaya koyarak gelecekteki akademik çalışmalara ve geniş düzeyde politika geliştiricilere rehberlik edecek bütünsel çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir (Gök & Gümüş, 2015; Şenay vd., 2020). Bu tür akademik araştırmaların, eğitim araştırmaları ve yükseköğretim çalışmaları alanının geneli ile ilgili olarak son dönemde arttığı görülmektedir (Akbulut Yıldırımış & Seggie, 2018; Gök & Gümüş, 2015; Gülmez, Özteke & Gümüş, 2021; Gümüş, Bellibaş, Gümüş & Hallinger, 2020; Özdemir & Aypay, 2022; Özdemir, Karaferye & Aypay, 2021; Şenay vd., 2020). Ancak, bu ve benzer çalışmaların içinde uluslararasılaşmaya özel bir alan olarak odaklananların sayısının görece az olduğu, bu nedenle özellikle artan ilgi ile birlikte, Türk Yükseköğretimi'nde uluslararasılaşma ile ilgili araştırmaları bütünsel olarak inceleyen akademik çalışmaların artmasına ihtiyaç duyulduğu söylenebilir. Türkiye'de, yükseköğretimde hem politika ve uygulama geliştirme hem de akademik çalışma alanı olarak önemli bir yer edinen uluslararasılaşma ile ilgili mevcut akademik üretimin toplu olarak değerlendirilip tartışılması, gelecekteki akademik çalışma ve yönetsel uygulamalar için araştırmacılara, uygulayıcılara ve politika oluşturuculara yarar sağlayabilir.

Yukarıdaki noktalardan hareketle bu çalışmada Türk Yükseköğretimi'nde uluslararasılaşma ile ilgili mevcut akademik makalelerin belirli özellikleri açısından bütünsel olarak incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla, sistematik tarama ile elde edilen makalelerin tematik ve metodolojik analizi gerçekleştirilmiştir. Çalışmada cevap aranan araştırma soruları şunlardır:

1. Yükseköğretimde uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında konu edinen akademik makalelerin, yıl, konu, tematik bakış ve makale yazarlarının çalışma alanla-

rına göre dağılımı nasıldır?

- İlgili makalelerde kullanılan başlıca kavramsal ve teorik çerçeveler nelerdir?
- İlgili makalelerde kullanılan metodolojik yaklaşımlar nelerdir?

2. Kavramsal Çerçeve

2.1. Yükseköğretimde Uluslararası Boyutun Tarihsel Gelişimi ve Kapsamı

Uluslararasılaşma kavramı olarak ulus-devleti çağrışırsa da yükseköğretimde sınır ötesi boyutun varlığı, Ortaçağ’daki üniversitelere kadar gitmektedir (Perkin, 2007). Huang (2007, 2014) yükseköğretimde sınır-ötesi boyut ve uluslararasılaşma kavramının gelişimini tarihsel olarak dört evreye ayırmaktadır. 13. yüzyıl-18. yüzyıl aralığını kapsayan birinci evrede, özellikle Ortaçağ Avrupası’nda Hristiyanlık değerlerinin yayılması amacıyla bilim insanların farklı coğrafyalara fiziki hareketliliği görülmektedir. Yükseköğretimdeki bu hareketlilik, Hristiyanlık değerlerine dayalı ortak Avrupa Kültürü’nü, güzel sanatlar ile birlikte antik ve dini bilgiler çerçevesinde ortak bir üniversite müfredatını ve bilim dili olarak Latince’yi yaygınlaştırmıştır (Huang, 2007, 2014). 19. yüzyıldan II. Dünya Savaşı’nın sonuna kadar geçen ikinci evrede, bilimsel devrimin hızlanması ve ulus devletlerin güçlenmesi ile birlikte, yükseköğretimdeki uluslararası boyut, devletler arası akademik ve teknik iş birliği faaliyetleri ile çeşitlenmiştir. Bu dönemde ayrıca, uluslararası ekonomi-politik konuları ve yabancı dil eğitimi ile müfredattaki uluslararası boyut da genişlemektedir (Huang, 2007, 2014). II. Dünya Savaşı’nın ardından gelen Soğuk Savaş dönemini kapsayan üçüncü evrede ise politik ve ideolojik motivasyonların, yükseköğretimdeki uluslararası boyutta daha belirginleştiği görülmektedir (Huang, 2007, 2014). Bu dönemde uluslararasılaşmanın temel çerçevesini, aynı bloktaki ülkelerin yükseköğretimde gerçekleştirdiği akademik ve teknik iş birliği ve kapasite geliştirme faaliyetleri çizmiştir (de Wit, 2002, de Wit & Altbach, 2021).

Soğuk Savaş’ın bittiği 1991 yılından günümüze kadar gelen dönemde ise küreselleşmenin bilim, teknoloji, iletişim gibi alanlarda getirdiği yenilikler ve yükseköğretimde kamu harici finansman arayışının ve hesap verilebilirliğin artması, ülkelerin ve üniversitelerin küresel rekabeti daha fazla hissetmelerine yol açmıştır (Altbach & Knight, 2007). Bu nedenle, bu dönemde uluslararasılaşma ile ilgili olarak, diğer ülkelerdeki üniversitelerle kurumsal araştırma ortaklıkları geliştirme, öğrenim ücreti ödeyen uluslararası öğrenciler çekme ya da yurtdışında şube-kampüs açma gibi ekonomik gerekçelerin öne çıktığı faaliyetler yaygınlaşmaya başlamıştır (Knight, 2011). Bu dönemde ayrıca, -eleştiri almakla birlikte- uluslararası üniversite sıralamalarının dünyanın birçok bölgesinde kalite göstergesi olarak kabul görerek, rekabetçi uluslararasılaşma araçlarına dahil edildiği görülmektedir (Shahjahan vd., 2022).

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın tarihsel seyri değerlendirildiğinde, kavramın politik, kültürel, ekonomik ve akademik boyutlarının olduğu, bu boyutlardaki değişimlere göre de uluslararasılaşmaya yüklenen anlamın ve ilgili etkinliklerin zaman içerisinde değiştiği gözlenmektedir. Esasen kavramın ilgili kaynaklarda bugünkü haliyle “uluslararasılaşma” biçiminde kullanılmasının, Huang’ın (2007, 2014) dördüncü evre olarak adlandırdığı Soğuk Savaş’ın ardından yaygınlaştığı görülmektedir. Bu evrenin ilk dönemlerinde uluslararasılaşma daha çok, yükseköğretimde küreselleşmenin getirdiği baskı ve tehditlere karşı karşılıklı iş birliğini ve uyumu öne çıkaran ve çoğunlukla akademik motivasyona dayalı ortak bir araç olarak kabul edilmektedir (de Wit, 2002). Yine bu dönemde araştırmacılar (Ellingboe, 1998; Knight, 1994), uluslararasılaşmayı, yükseköğretim etkinliklerine uluslararası ve kültürlerarası bir boyutun eklenmesi ile ilgili bir çatı kavram olarak tarif etmeye başlamıştır. Ardından, Knight’ın (2004, s.11) “yükseköğretimin amaç, işlev ve yürütülmesine uluslararası, kültürlerarası ve küresel bir boyutun eklenme süreci” olarak yaptığı tanım yaygınlaşarak, uluslararasılaşmanın genel kabul gören bir tanımı haline gelmiştir.

Diğer taraftan, 2000’li yılların ikinci yarısından itibaren uluslararası öğrenci sayıları, uluslararası yayın istatistikleri ve üniversite sıralamaları gibi nicel göstergelerin etkisinin artması, uluslararasılaşmanın daha rekabetçi anlayışlarına ağırlık verilmesine yol açmıştır (de Wit & Altbach, 2021). Ancak, bu uluslararasılaşma anlayışlarının, dünyanın birçok bölgesinde yükseköğretimde ekonomik kaygıların akademik motivasyonun önüne alınmasına ve üniversitelerin ticarileşmesine aracılık eder hale geldiğine yönelik eleştiriler de mevcuttur (Brandenburg & de Wit, 2011). Konu ile ilgili bir diğer eleştiri de uluslararasılaşmanın yaygın uygulamalarının, yerel gündem ve sorunlardan uzak ya da bu sorunlarla ilgili yerel bağlamı yeterince dikkate almayan “batı odaklı yaklaşım”ın hâkim olduğu, eş-biçimli bir üniversite modelini yaymada aracı hale geldiği iddiasıdır. Bu iddianın temelinde özetle, hâkim uluslararasılaşmanın eğilimlerinin, çoğunlukla İngilizce yayın ve eğitim-öğretim faaliyetlerini ve Batı ülkeleri ya da İngilizce konuşulan ülkelerin akademik mecralarında ve bu ülkelere özgü bakış açıları ile yapılan çalışmaları ve yorumları önceliklendirdiği, dolayısıyla kapsayıcılıktan uzak bir anlayışı yaygınlaştırdığı görüşü yer almaktadır (Jones & de Wit, 2012; Stein, 2019). Benzer eleştirilerden hareketle, de Wit, Hunter, Howard ve Egron-Polak (2015), Knight’ın (2004) tanımına amaca yönelik bir ekleme yapılması gerektiğini belirterek, uluslararasılaşmayı, “bütün öğrenciler ve çalışanlar için eğitim ve araştırmanın kalitesini artırmak ve topluma anlamlı bir katkı yapmak için yükseköğretimin amaç, işlev ve yürütülmesine uluslararası, kültürlerarası ve küresel bir boyutun amaçlı olarak eklenme süreci” biçiminde tanımlamıştır (de Wit vd., 2015, s. 29).

Özetle, uluslararasılaşmanın tarihsel seyrindeki değişim ile birlikte, yaygın uygulamalarına ve ilgili akademik çalışmalara getirilen yukardaki eleştiriler göz önünde bu-

ludurulduğunda, böylesine küresel çeşitlilik içeren çok boyutlu bir konunun, farklı ülke bağlamlarında akademik olarak nasıl ele alındığı sorusu önemli bir problem olarak ortaya çıkmaktadır (Buckner, 2019). Bu nedenle, konunun Türkiye gibi anadili İngilizce olmayıp uluslararasılaşmayı çok boyutlu ve önemli bir yükseköğretim hedefi olarak belirleyen bir ülke bağlamındaki yayınlarla incelenmesinin, ulusal ve uluslararası düzeyde literatüre katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

2.2. Uluslararasılaşmanın Alt Temaları

Uluslararasılaşmanın yıllar içinde farklı alanlarda birçok uygulamanın yer aldığı bir çatı kavram haline gelmesi, onu belirgin şekilde alt temalara ayırmayı zorlaştırmaktadır. Bununla birlikte, bazı araştırmacılar, kavramı çeşitli noktalardan hareketle alt temalara ayırmayı denemiştir. Konu ile ilgili ilk çalışmalardan birinde, Kehm ve Teichler (2007), uluslararasılaşmayı yedi alt temaya ayırmaktadır. Bunlar: (1) öğrenci ve akademisyen hareketliliği, (2) yükseköğretim sistemlerinin birbirleri üzerindeki karşılıklı etkileri, (3) araştırma, öğretim ve öğrenmenin uluslararasılaşması, (4) kurumsal uluslararasılaşma stratejileri, (5) bilgi transferi, (6) iş birliği ve rekabet ve (7) yükseköğretim uluslararası boyutuna ilişkin ulusal ve uluslar üstü politikalar.

Haigh (2014; Akt: Tight, 2021, s. 56), uluslararasılaşmayı pragmatik konulardan idealist olanlara doğru evrilen bir biçimde sekiz katmana ayırmıştır. Bu katmanlar: (1) uluslararası öğrencileri üniversiteye çekme; (2) uluslararası öğrencilere öğretim; (3) uluslararası öğrenci ve çalışanları rekabetçi bir biçimde üniversiteye çekerek üniversiteyi uluslararası bir girişim olarak büyütmeye; (4) uluslararası akreditasyon kuruluşlarının standartlarına uyum; (5) 'evde (kampüste) uluslararasılaşma' yani yereldeki öğrenciler için müfredat deneyimlerinin uluslararasılaştırılması; (6) küresel vatandaşlık eğitimi; (7) uzaktan öğretim; ve (8) evrensel eğitim, farkındalık.

Bedenlier, Kondakci ve Zawacki-Richter (2018) Uluslararası Eğitimde Çalışmalar Dergisi'nde 1997-2016 yılları arasında yayımlanan makaleleri yayın yıllarına göre gruplayarak, uluslararasılaşmanın gelişimini dört evrede incelemektedir. Bu evreler: (1997-2001) alanın sınırlarının belirlenmesi, (2002-2006) uluslararasılaşmanın kurumsallaşması ve yönetimi, (2007-2011) uluslararasılaşmanın sonuçları: öğrenci ihtiyaçları ve destek mekanizmaları ve (2012-2016) kurumsal bağlamdan ulus-ötesi (transnational) bağlama yönelim.

Son olarak, Lee ve Stensaker (2021), uluslararasılaşma ile ilgili çalışmalardaki teorik bağlamın sınırlılığına dikkat çekerek, alandaki çalışmaları disipline dayalı/teorik bağlam açısından gruplama yoluna gitmiştir. Bu gruplamaya göre uluslararasılaşma ile ilgili temel bakış açıları şu şekildedir: (1) Politik bakış: Bu bakış açısına yönelik çalışmalar, siyasal bilimler ve sosyolojinin ağırlıkta olduğu, yükseköğretimde devletin rolü ve ulus-devletsiz yükseköğretim, yumuşak güç, küresel vatandaşlık gibi konuların yanında kalite güvencesi, Bologna süreci gibi

konulara odaklanmakta ya da yükseköğretim kurumlarının uluslararası yönetim süreçlerine politik uyumunu ve pazarlık süreçlerini incelemektedir. Ayrıca, uluslararasılaşmanın kurumsal yönetim süreçlerinde politik güç olarak kabul edildiği çalışmalar da yine bu alanda sayılabilir. (2) Ekonomik bakış: Bu çalışmalar, uluslararasılaşmanın yükseköğretimde piyasalaşma, yatırım, genişleme gibi konulara ilişkin yorumlarıyla ilgilenmektedir. Uluslararası öğrenci rekabeti ve istihdamı, kurumsal markalaşma, girişimcilik ve bilginin ekonomik uluslararası transferi gibi konuların yanında, dünya çapında üniversiteler ve şube-kampüs uygulamalarına yönelik çalışmalar da bu grupta değerlendirilebilir. (3) Sosyo-kültürel bakış: Bu çalışmaların çoğunlukla yeni-kurumsalcı teorisinin genişlemesi ile birlikte, uluslararasılaşmanın kurumsal benzeşmedeki rolüne ve fikirlerin, değerlerin ve deneyimlerin karşılıklı transferine odaklandığı görülmektedir. Lee ve Stensaker'e (2021) göre, uluslararası üniversite sıralamaları, uluslararasılaşmada batı tarzı bakışların ve İngilizce'nin rolü, kampüste sosyal etkileşim gibi konuların yanında yükseköğretimde teknoloji, uzaktan öğrenme, ulaşım gibi alanların uluslararasılaşma açısından incelenmesi de bu tematik bakışta kabul edilebilir.

Yukarıdaki örneklerden de anlaşılacağı üzere, uluslararasılaşma ile ilgili çalışmaların temalara ayrılmasında konu alanı, teorik yaklaşım ve dönemsel eğilimler ön planda olabilmektedir. Mevcut çalışmada araştırma sorularına uygunluk ve teorik olarak daha kapsamlı yorum yapabilme imkânı sağlayabileceği düşüncesine dayandırılarak yukarıdakiler arasından Lee ve Stensaker'in (2021) çalışması temel olarak kabul edilmiştir. Bu noktada, uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen makaleler gruplandırılırken, çalışmanın konusu, tematik alanı ve kullanılan teorik/kavramsal çerçeve ile birlikte, araştırmacıların bağlı oldukları birim de dikkate alınmıştır. Diğer taraftan, uluslararasılaşma, yıllar içinde farklı alanlardaki araştırmacılar tarafından çeşitli bakış açıları ile çalışılan çok boyutlu bir kavram haline geldiğinden, alt temalar ve konular arasında geçişkenlik ve örtüşmenin olabileceği veya Lee ve Stensaker (2021) gruplandırmasına göre makalenin ağırlıklı olarak hangi kategoride yer alabileceğine yönelik görüşlerin farklılaşabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

3. Metodoloji

Çalışmada araştırma sorularına cevap aranırken sistematik tarama gerçekleştirilmiştir. Sistematik tarama, bir konu ya da araştırma sorusu ile ilgili halihazırda var olan akademik yayınları belirli ölçütlere göre inceleyerek, konu ile ilgili var olan bilgi birikimini çeşitli özellikleri ile ortaya çıkarmaya ve gelecekte çalışılmasına ihtiyaç duyulan alanları belirlemeye yarayan bir yöntemdir (Cheung, 2021). Sistematik taramalarda, incelenecek kaynaklar -klasik literatür taramasından farklı olarak- belirli bir protokole bağlı seçildiğinden, konu ile ilgili daha yansız ve bütüncül bulgulara ulaşmak kolaylaşmaktadır (Newman & Gough, 2020). Önceleri daha çok sağlık alanındaki çalışmalarla ilgili olarak yürütülen sistematik

taramalar, zaman içinde sosyal bilimler ve eğitim alanındaki araştırmalarda da yaygın biçimde kullanılmaya başlanmıştır (Gülmez vd., 2021).

3.1. Seçim Ölçütleri

Mevcut araştırmada, sistematik tarama esnasında ilgili çalışmaları belirlemek için sıklıkla tercih edilen PRISMA (Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-Analyses) protokolü (Moher, Liberati, Tetzlaff & Altman, 2009) göz önünde bulundurulmuştur. İncelenen çalışmalar belirlenirken, daha fazla sayıda yayına ulaşabilmek için arama belirli dergiler seçilerek değil, veritabanları üzerinden yapılmıştır. Sistematik tarama çalışmalarında Web of Science (WoS) ya da Scopus veritabanları, erişim kolaylığı, yazılım uyumluluğu ve nitelik gibi gerekçelerle yaygın biçimde tercih edilmektedir. Diğer taraftan, ilgili kaynaklarda bu veritabanları ile yapılan taramaların kapsayıcılığına yönelik eleştiriler de yer almaktadır (Gümüş vd., 2020). Bu nedenle, mevcut çalışmada WOS ve Scopus veritabanları birlikte kapsam dahilinde tutulmuş, ayrıca konu ile ilgili daha fazla ulusal/Türkçe akademik makaleyi çalışmaya dahil edebilmek için TR Dizin veritabanı da taramaya dahil edilmiştir.

İlgili makaleler belirlenirken, uluslararası veritabanlarında herhangi tarih sınırı belirtilmeden (30 Haziran 2022 tarihi itibarı ile), başlık, özet ve anahtar kelimelerde yükseköğretim veya uluslararasılaşma ve Türkiye (ya da Türk) kelimelerinin var olma durumuna göre arama yapılmıştır. TR Dizin'de ise yükseköğretim ve uluslararasılaşma anahtar kelimeleri kullanılmıştır. Aramalarda, yayın tipi dergi, yayın türü ise makale olarak seçilmiş, uluslararası veritabanları İngilizce, TR Dizin ise İngilizce ve Türkçe yayınlarla sınırlandırılmıştır. Örnek olması açısından Scopus veritabanında yapılan aramada kullanılan arama terimleri aşağıda sunulmaktadır.

TITLE-ABS-KEY(((internationalisation) OR (internationalization) AND (higher AND education)) AND ((turkey) OR (turkish))) AND (LIMIT-TO (DOCTYPE, "ar")) AND (LIMIT-TO (SRCTYPE, "j"))

Veritabanlarında yapılan aramaların ardından, arama sonuçları birleştirilerek tekrar eden yayınlar veri setinden çıkarılmıştır. Ardından, makalelerin başlık ve özetleri gözden geçirilerek, veri setine eklenecek makalelerin uluslararasılaşma ile ilgili bir konuyu Türkiye bağlamında inceliyor olması garanti altına alınmıştır. Bu aşamada, ilgili arama alanlarında Türkiye (ya da Türk) ifadesi yer aldığı halde, doğrudan Türkiye ile ilgili olmayan (örneğin, bölge ülkesi olarak özetle Türkiye'nin de yer aldığı ancak esasen İran, Azerbaycan, Rusya, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti vb. ülkelerle ilgili olan) makaleler ile birlikte WoS sonuçlarından yanlış kayıt biçiminde gelen bir kitap bölümü çalışması ve bir editoryal makale de veri setinden çıkarılmıştır.

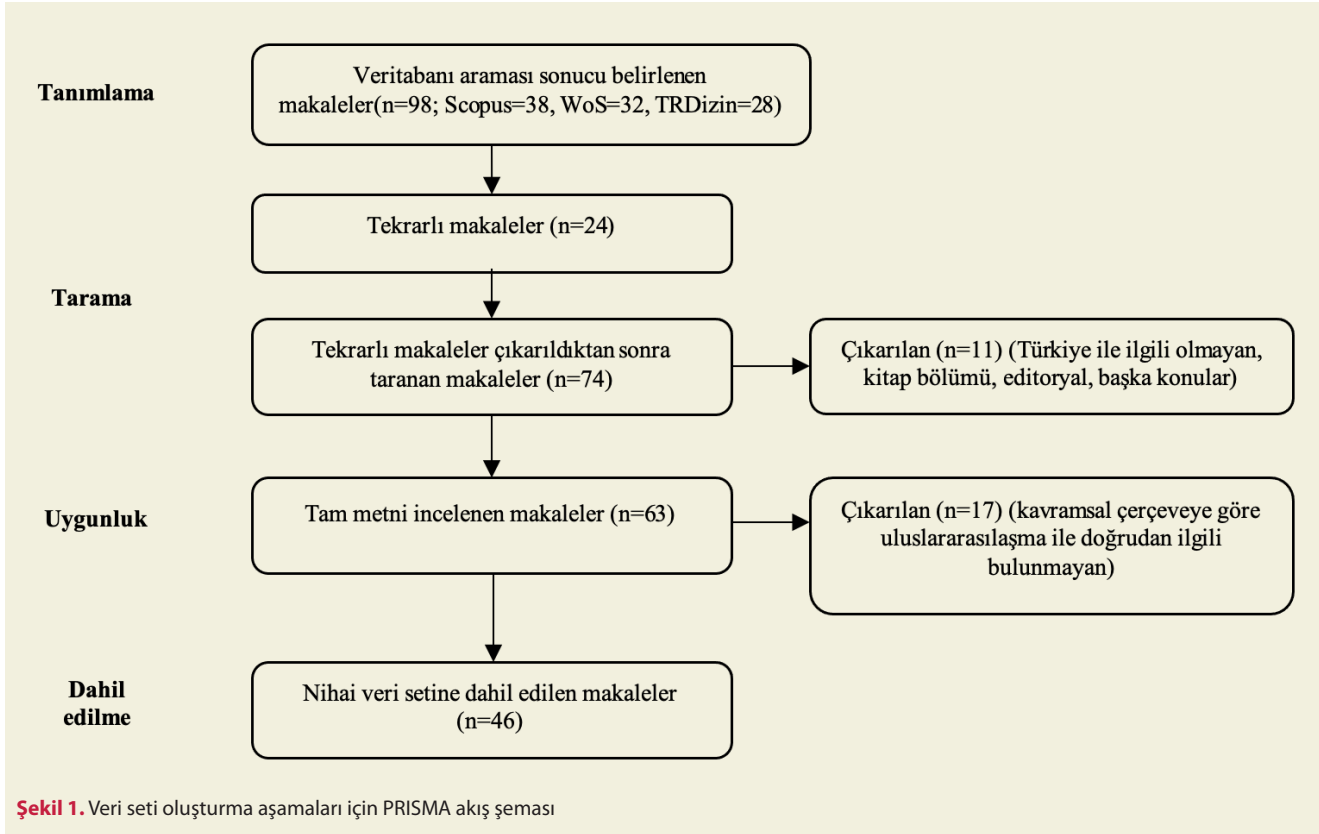
Bir sonraki aşamada, çalışmaların içeriklerinin tamamı detaylı olarak incelenerek, çalışmada verilen kavram-

sal arkaplana göre doğrudan uluslararasılaşma ile ilgili olmayıp ağırlıklı olarak farklı konular üzerine olduğu değerlendirilen (örnek: stratejik planlama, araştırma üniversiteleri ya da yükseköğretim sisteminin geneli vb.) makaleler veri setinden çıkarılmıştır. Bu aşamada, çalışmayı inandırıcılık ve güven duyulabilirlik açısından güçlendirmek için yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda uzman iki akademisyenden çalışmaların araştırmaya dahil edilme durumlarını değerlendirmeleri istenmiş ve veri setinde yer alacak makalelerle ilgili nihai karar bu uzmanlarla yapılan görüşmeler doğrultusunda alınmıştır. Ayrıca yine bu uzmanların değerlendirmelerinden hareketle, derleme ve ağırlığı önceki çalışmalara ve politika belgelerine dayalı literatür taraması biçimindeki makaleler (f=12) de -metodolojik detayların çoğunu barındırmamasına rağmen- araştırmaya kavramsal olarak katkı sunabilecek olmaları nedeniyle, araştırma makalelerinin (f=34) yanında veri setinde tutulmuştur. Ancak, ağırlığı klasik literatür taraması ve/veya görüş yazısı olan ya da metodolojik detayların raporlanması konusunda sorun tespit edilen makaleler yöntem ile ilgili araştırma sorusu için analiz dışında bırakılmıştır. Böylelikle, araştırmada kullanılacak veri setine son şekli verilerek toplamda 46 makale derlemeye dahil edilmiştir. Şekil 1, veri setinde yer alan makalelerin belirlenme aşamalarının akışını özetlemektedir.

3.2. Verilerin Analizi

Arama sonucunda elde edilen makaleler yayın yılı, araştırmacıların bağlı oldukları birim ve uluslararasılaşma ile ilgili konu ve tematik bakışların dağılımı incelenerek gruplandırılmıştır. Ayrıca kullanılan kavramsal yaklaşım ve metodolojik detaylar (araştırma yöntemi, katılımcı sayıları, veri toplama aracı ve veri analiz tekniği) de incelenmiştir. Yayın yılı ile ilgili gösterim, kısa dönemsel eğilimlerin daha net ifade edilebilmesi için, üçer yıllık dönemler (son dönem dört yıl) halinde yapılmıştır. Makale yazarının çalışma alanının belirlenmesinde öncelikle makale künyesinde verilen bölüm/birim bilgisi dikkate alınmıştır. Makale künyesinden bölüm/birim bilgisine erişilemeyen yazarlar için ise kurumsal web siteleri üzerinden bağlı bulunulan bölüm/birim araştırmacılar olarak not edilmiştir. Bu süreçte kurumsal web sitesi üzerinden bölüm/birim bilgisine erişilemeyen iki yazar ilgilinin analiz dışında bırakılmıştır.

Metodolojik detaylarla ilgili analizde, veri setinde yer alan makalelerin araştırma yöntemi, veri toplama araçları, katılımcı sayıları ve veri analiz tekniklerine ilişkin detaylar incelenmiştir. Örneklem ve katılımcı grubu büyüklüğü analiz edilirken, nicel çalışmalarda 1-200 arası küçük, 201-400 arası orta büyüklükte, 401 ve üzeri ise büyük örneklem sahip olarak kabul edilmiştir. Nitel çalışmalarda ise katılımcıların sayısına göre 1-10, 11-20 ve 21 ve üzeri olacak şekilde gruplandırma yapılmıştır (Özdemir vd., 2021). Başlangıçta örneklem/çalışma grubu belirleme tekniğinin de incelenmesi planlanmış olsa da veri setinde yer alan makalelerin önemli bir bölümünde bu konudaki detayların raporlanmadığı görüldüğünden, örneklem/çalışma grubu belirleme tekniği analize dahil edilmemiştir.

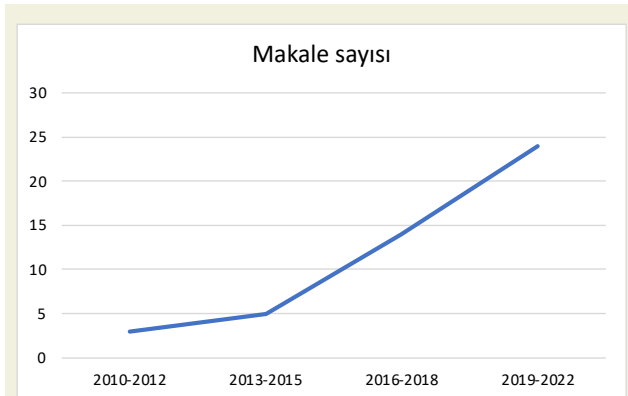
Analizlerin uygun olan yerlerinde, dağılımlar belirlenirken, frekans (f) veya yüzde (%) değerleri hesaplanarak, bu değerler bulguların yorumlanmasında kullanılmıştır.

4. Bulgular

4.1. Makalelerin Yıl ve Konulara Göre Dağılımı

Yükseköğretimde uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen makalelerin yıllara göre dağılımı aşağıdaki grafikte yer almaktadır.

Şekil 2 incelendiğinde, Türkiye’de uluslararasılaşma ile ilgili ilk akademik makalenin 2010 yılında yayımlandığı görülmektedir. 2010-2012 ve 2013-2015 dönemlerinde en fazla beş olan konu ile ilgili makalelerin sayısının, özellikle 2016 yılından itibaren artmaya başladığı ve dönemsel artış eğiliminin devam ettiği görülmektedir. Şekil 3,

Şekil 2. Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin yıllara göre dönemsel dağılımı (n=46)

makalelerde işlenen konuların dağılımını göstermektedir.

Şekil 3’teki konular incelendiğinde, Türkiye’de uluslararasılaşma konusunda yapılan çalışmaların yaklaşık üçte birinin uluslararası öğrenciler üzerine olduğu, uluslararasılaşma kavramı ve uluslararası öğrenciler ile ilgili makalelerin de ilgili makalelerin yarısından fazlasına karşılık geldiği anlaşılmaktadır. Ayrıca, Suriye’den Türkiye’ye göçe zorlanan öğrenci ve akademisyenlerin, Bologna-Erasmus öğrenci hareketliliğinin ve İngilizce öğretiminin Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşmanın gündeminde yer aldığı görülmektedir. Şekil 4, incelenen makalelerin yazarlarının çalışma alanlarını göstermektedir.

Şekil 4’teki bulgulara göre uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin yazarlarının çalışma alanları içinde sayısı en fazla olan Eğitim ve Eğitim Bilimleri alanıdır. Ayrıca

Şekil 3. Türkiye’de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin konulara göre dağılımı (n=46)

uluslararasılaşma ile ilgili çalışan araştırmacıların yarıdan fazlasının Eğitim/Eğitim Bilimleri veya Yabancı Dil/İngilizce Öğretimi alanında çalıştıkları anlaşılmaktadır. Bunların dışında uluslararasılaşma ile ilgili yayınlara katkı sağlayan araştırmacıların içinde dikkate değer sayıda Yönetim/İşletme ve Siyasal Bilimler alanlarında çalışan araştırmacıların da yer aldığı görülmektedir.

4.2. Makalelerdeki Tematik Bakış

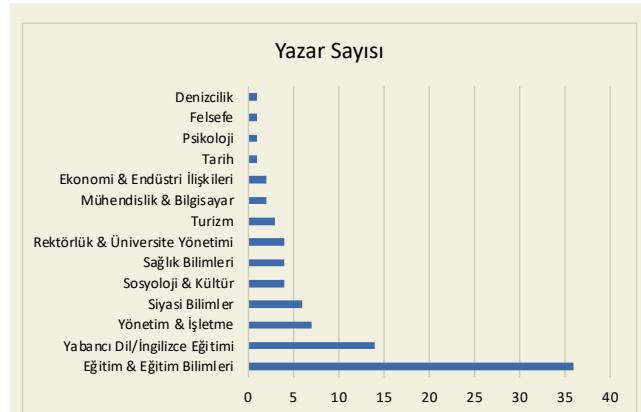
Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşmayı konu alan makalelerin Lee & Stensaker’in (2021) çerçevesine göre hangi alt tema altına yer aldığına ilişkin dağılım Şekil 5’te gösterilmektedir. Analiz yapılırken, belirtilen çerçeveye uygun olarak, makaledeki uluslararasılaşma ile ilgili konunun özellikle hangi açıdan ele alındığı dikkate alınmıştır. Bu nedenle, örneğin uluslararası öğrenciler konusundaki iki makaleden, kampüste öğrenciler arası etkileşimi inceleyen bir makale sosyo-kültürel bakış altında yer alırken, uluslararası öğrenci sayısının artırılması ve bunun ekonomik etkilerini tartışan bir makalenin ekonomik bakış altında yer alabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Şekil 5’teki dağılıma göre, uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında konu edinen makaleler içerisinde en yaygın tematik bakış, sosyo-kültürel bakıştır (f=20). Bu çalışmalarda örneğin, Suriye’den Türkiye’ye göç eden öğrenci ve akademisyenlerin sosyo-kültürel ve eğitimsel deneyimleri (Arslan & Kılınç, 2022; Ergin, 2016; Karadağ, 2016), uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi seçme sebepleri, özellikleri, deneyimleri, yaşadıkları stres ve güçlükler (Cetinkaya-Yıldız, Cakir & Kondakci, 2011; Kılınç, Arslan & Polat, 2020; Öden Acar, Aslan Huyar, Ertürk, & Şapulu Alakan, 2020; Yılmaz, 2018), Erasmus değişim programına katılan öğrenci deneyimleri (İşlek & Öztürk, 2021), öğretim dili İngilizce olan programlarda yaşanan sorunlar ve çözüm önerileri (Arik & Arik 2018; Sahan, 2021; Şahan & Sahan, 2021), ve öğretim elemanlarının uluslararasılaşma deneyimleri (Akar, Cobanoğlu & Plunkett, 2020; Bedenlier, 2017) ve sınıfta uluslararası öğrencilerle yaşadıkları zorluklar (Kurum & Erdemli, 2021) gibi konulara odaklanıldığı görülmektedir.

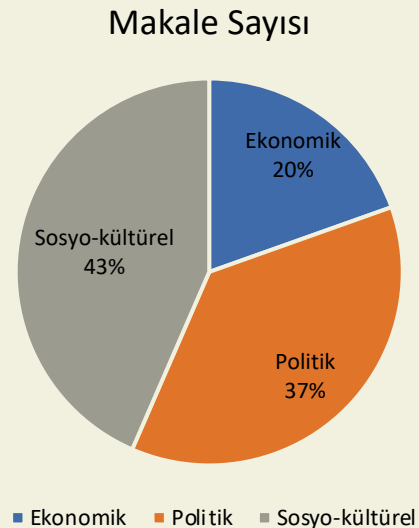
Politik bakış temasının belirgin olduğu çalışmalarda (f=17), örneğin, Aydınli ve Mathews (2021), Türkiye’nin dış politika tercihleri ve yumuşak güç yaklaşımı çerçevesinde yükseköğretimde uluslararasılaşmanın araçsallığını, Kaya (2015) ise yükselen Avrupa karşıtlığı bağlamında, yükseköğretimde Avrupalılaşma (Europeanization) politikalarına uyum sağlamada Türkiye’deki üniversitelerde yaşanan zorlukları incelemektedir. Benzer şekilde, Efe ve Ozer (2022), politika yapıcılar, akademisyenler ve medya aktörlerinin, Türkiye’deki uluslararasılaşma politika ve uygulamalarına bakış açısını, eleştirel olarak ele almaktadır. Bu tematik bakıştaki diğer çalışmalarda örneğin, Yılmaz (2019), Türkiye’nin yükseköğretimde bölgesel ve küresel etkisini artırabilmek için Erasmus benzeri bir yapı olarak Mevlâna programını politika transferi yoluyla hayata geçirilmesine, Kondakçı, Çalışkan, Şahin, Yıllık ve Demir (2016) bölgesel uluslararasılaş-

ma (regionalization) kapsamında Türkiye’ye Balkan ülkelerinden gelen uluslararası öğrencilere, Yılmaz (2016) uygulayıcıların penceresinden üniversitelerin kurumsal uluslararasılaşma politika ve deneyimlerine, Ozer (2017) ise Türkiye’de uluslararasılaşma ile ilgili son dönemdeki gelişmelerin bağlamsal arkaplanına odaklanmaktadır. Bu tematik bakışta ayrıca, karşılaştırmalı bir bakış açısıyla, Mukhambetkaliyeva ve Mukhambetkali (2019) dünyadaki gelişmeler çerçevesinde Türkiye ve Almanya yükseköğretim sistemlerinde uluslararası işbirliklerinin çokboyutlu yapısını, Şeremet (2015) de Türkiye ve İngiltere’deki uluslararasılaşma politikalarını incelemektedir.

Görece daha az sayıda olan ekonomik tematik bakışın hakim olduğu çalışmalarda ise (f=9), örneğin Altay ve Yüksel (2021), İngilizce öğretim yapan mühendislik programlarından mezun olan öğrencilerin iş beklentilerini, Tamtekin-Aydın (2021) uluslararası yükseköğretim rekabetinde daha görünür olabilmede araştırma performansının rolünü, Pakdemirli (2014) uluslararası araştırma işbirliklerini ve yayın performansını artırmanın yollarını, Şimşek ve Sıddık (2016) uluslararası öğrenci hareketliliğinin dünyadaki gelişimini ve Atatürk

Şekil 4. Türkiye’de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin yazarlarının bağlı oldukları birime göre çalışma alanları (n=87)

Şekil 5. Türkiye’de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin tematik bakışları (n=46)

Üniversitesi bağlamında uluslararasılaşma çalışmalarını, Baş ve Eti (2020) uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki istihdam koşullarını ve Arkalı-Olcay ve Nasır (2016) ile Özer (2012) de küresel uluslararası öğrenci rekabeti ve Türkiye’nin konu ile ilgili durumunu tartışmıştır.

4.3. Kavramsal ve Teorik Çerçeveler

Veri setinde yer alan makalelerin önemli bir bölümünde, çalışmanın dayandırıldığı teorik çerçeveye ilişkin detaylı açıklamaların varlığından söz etmek zordur. Diğer taraftan dikkate değer sayıda çalışmada, kavramsal temel olarak uluslararasılaşma ile ilgili tanımların, tarihsel sürecin ve Türkiye’deki gelişmelerin kaynaklara dayalı olarak verildiği de göze çarpmaktadır. Tablo 1, incelenen makalelerde tespit edilen başlıca kavramsal ve/veya teorik çerçeve başlıklarını özet olarak göstermektedir.

Kavramsal temel olarak, uluslararasılaşma ile ilgili tanımların, tarihsel sürecin ve Türkiye’deki gelişmelerin kaynaklara dayalı olarak verildiği çalışmalarda örneğin, Kireççi ve arkadaşları (2016), uluslararasılaşma kavramının tarihsel gelişimini, ulusal ve uluslararası düzeydeki gerekçelerini, kavramın araştırma, eğitim-öğretim ve teknik iş birliği boyutlarını ve hangi etkinliklerin uluslararasılaşmanın göstergesi olarak sayılabileceğini açıklamıştır. Benzer şekilde, Akar ve arkadaşları (2020), uluslararasılaşmanın tarihsel gelişimine ek olarak, öğretim elemanlarının uluslararasılaşma araçlarına ve uluslararasılaşmada müfredat programının rolüne ve dil faktörünün zorluklarına yer vermiştir. Çalışmalarının kavramsal temelinde, Aksezer, Yağmur ve van de Vijver (2021), Türkiye’nin küresel yükseköğretim politikaları ve Erasmus programının bu politikadaki rolünü açıklamış, Gezici, Taşpınar ve Kocaoğlu (2021) ise eğitimde uluslararasılaşma ve dijitalleşmenin gelişmelerini açıkladıktan sonra iki kavram arasındaki bağlantıları ortaya koymuştur.

Diğer taraftan incelenen makalelerin bazılarında, uluslararasılaşma ile ilgili problemleri açıklamak için belirli alanlardan ödünç alınan teorik yaklaşımların kulla-

nıldığı görülmektedir. Bu teorik yaklaşımların içinde yazarlarca en sık kullanılan kavramlardan biri küreselleşmedir. Yazarlar küreselleşme kavramını kullanırken çoğunlukla onun uluslararasılaşma ile benzerlik ve farklılıkların dikkat çekerek, iki kavramın ayrılmazlığını vurgulamaktadır. Örneğin Bostrom (2010), küreselleşmenin teknolojik ve ekonomik gelişmelerdeki rolü nedeniyle farklılıkları eriten ve ülkeleri ve kurumları birbirine hem rakip hem de daha bağımlı hale getiren etkilerinin, yükseköğretimde uluslararasılaşma etkinliklerini doğrudan şekillendirdiğine dikkat çekmiştir. Diğer taraftan, Yanık ve Aslan (2014) küreselleşmenin, yükseköğretimde rekabeti ve merkez ve çeper ülkeler arasındaki eşitsizliği artırdığını, ayrıca bilişim teknolojilerinde getirdiği gelişmeler ve İngilizcenin yaygınlaşması gibi faktörlerle de uluslararasılaşmadaki rekabeti etkilediğini belirtmiştir.

Özellikle politik tematik bakışın belirgin olduğu çalışmalarda, uluslararası ilişkiler ve siyaset bilimi teorilerinden hareketle yükseköğretimde uluslararasılaşmanın dış politikada yumuşak güç olarak kullanımının işlendiği göze çarpmaktadır. Örneğin Aydınli ve Mathews (2021), Türkiye’nin dış politikada bir yumuşak güç aracı yükseköğretimde uluslararasılaşmayı kullanması esnasında, belirlenen amaç ve hedeflerin büyüklüğü ile kapasitedeki sınırlılığın çeliştiğini ve bunun uluslararasılaşma uygulamalarında bir “uyumsuzluk hali” ortaya çıkardığını belirtmektedir. Benzer şekilde Efe ve Ozer (2022), ilgili politika belgeleri, makaleler ve medya çıktıları üzerinden politika çerçevelemesi yaptıkları çalışmalarında, Türkiye’de uluslararasılaşmanın çoğunlukla devlet ve hükümet politikaları çerçevesinde, nicel veriler, öğrenci sayıları ve bölgesel güç odağı olma biçiminde yorumlandığına vurgu yapmaktadır. Yılmaz (2019) ise, Mevlana değişim programının hayata geçirilişini açıklarken, Türkiye’nin bölgesindeki ülkelerle olan ilişkilerini geliştirmek ve dış politikadaki etkinliğini artırmak için bir yumuşak güç aracı yükseköğretimde uluslararasılaşmanın kullanımına değinmektedir. Yılmaz (2019) çalışmasında ayrıca yönetim, siyaset bilimi, kamu yönetimi gibi farklı alanlarda

Tablo 1. Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili makalelerde kullanılan başlıca kavramsal/teorik çerçeveler

Kavramsal / Teorik Çerçeve	Makale
Uluslararasılaşma kavramı-gelişimi, tarihsel süreç, boyutları, ölçülmesi, zorluklar	Aba (2013), Aksezer vd. (2021); Bedenlier (2017), Gezici vd. (2021), Karadağ (2016); Kireççi vd. (2016), Kondakçı vd. (2016), Selvitopu & Aydın (2018)
Küreselleşme	Bostrom (2010); Kuzu (2020), Umurbek & Taşdan (2020), Yanık & Aslan (2014),
Yumuşak güç,	Aydınli & Mathews (2021), Efe & Ozer (2022); Ünal (2019), Yılmaz, (2019)
Göç, uluslararası göç, itici-çekici etkenler, zorunlu göç, uyum	Arar vd. (2020), Arslan & Kılıç (2022), Baş & Eti (2021), Ergin (2016), Sağır & Aydın (2020)
Uluslararası hareketlilik, öğrenci hareketliliği uyum etkenleri, itici-çekici etkenler, öğrenci tatmini	Aba (2013), Cevher (2016); Cetinkaya-Yıldız vd. (2011), İşlek & Öztürk (2021), Kondakçı vd. (2016); Kurum & Erdemli (2021); Yılmaz & Güçlü (2021), Ünal (2019)
Uluslararası ilişkiler-uyumsuzluk durumu	Aydınli & Mathews (2021),
Otoriteryanizm-tek boyutlu toplum	Doğan (2022),
Dinamik sistemler, yeni-kurumsalcılık, yöneticilik	Gokturk vd. (2018), Kuzu (2020)
Politika transferi	Kaya (2015), Yılmaz (2019)
Yükseköğretimde Avrupalaşma	Kaya (2015)
Çok-dilli öğretim	Şahan & Şahan (2021)
Araştırma üretkenliği-performans, dünya çapında üniversiteler	Kuzu (2020), Tamtekin-Aydın (2021)

kullanılan politika transferi yaklaşımını da kullanarak Mevlana programının hayata geçirilme sürecini, Erasmus programından bir politika transferi olarak açıklamıştır.

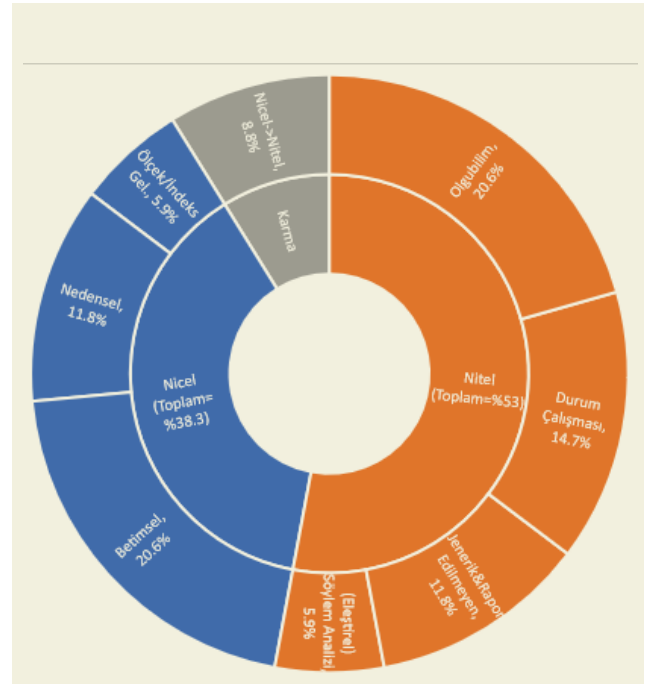
Uluslararasılaşmayı politika transferi olarak açıklayan bir başka araştırmacı ise Kaya'dır (2015). Kaya (2015), yükseköğretimde Avrupalılaşma uygulamalarını, Bologna Süreci ve Lizbon Stratejisi çerçevesinde farklı alanlarda politika transferi olarak açıklarken, bu aşamada politika oluşturucularla uygulayıcılar arasında gözlenen çelişkilere vurgu yapmıştır. Bunların dışında, Doğan (2022), sosyolojideki tek-boyutlu toplum kavramından hareketle, Türkiye'de son dönemde akademik özgürlükler konusunda karşılaşılan sorunların uluslararasılaşmada kayıplar yarattığını ifade etmiştir. Ayrıca, Gokturk, Kaymaz ve Bozoglu (2018), yönetim alanından yeni-kurumsalcılık bakışını ve farklı alanlarda ortak kullanımı görülebilen dinamik sistemler yaklaşımını kullanarak, uluslararasılaşmanın karmaşık yapısını ve Türkiye'deki uygulamalarını açıklamaya çalışmıştır.

Belirtilen teorik yaklaşımların dışında, özellikle uluslararası öğrenciler ile Suriye'den Türkiye'ye göçe zorlanan akademisyen ve öğrencilerin deneyimlerini inceleyen çalışmalarda, göç ve uluslararası hareketlilik kavramlarının teorik olarak ön plana çıktığı görülmektedir. Örneğin Kondakçı ve arkadaşları (2016), Türkiye'nin Balkan ülkelerine yönelik bölgesel uluslararasılaşma politikasını incelerken, ilgili ülkeler arasında hareketliliğe yol açan faktörleri, Türkiye'nin uluslararasılaşmada bölgesel merkez (regional hub) olarak çekim merkezi haline gelme çabaları çerçevesinde değinmektedir. Ergin (2016), Arar, Kondakçı, Kaya-Kasıkçı ve Erberk (2020) ile Arslan ve Kılınç (2022) da Suriye'den Türkiye'ye göç eden akademisyen ve öğrencileri, zorunlu göç ve bu göçe sebep olan faktörler çerçevesinde incelemiştir. Sağır ve Aydın (2020) ise göç olgusu ve göçmenlerin yükseköğretime olan erişimi ve talepleri çerçevesinde, Suriyeli üniversite öğrencilerinin Türkiye'de yükseköğretime katılımı, eğitimsel ve sosyal uyumları ve yaşadıkları sorunları ele almıştır.

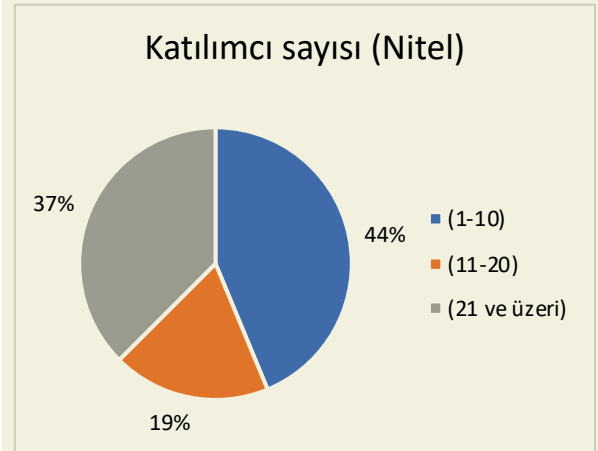
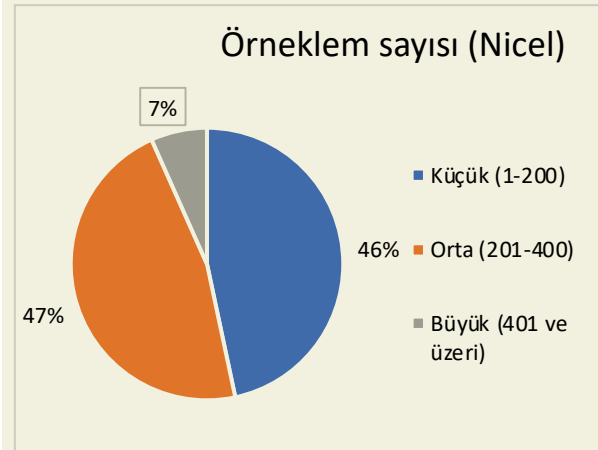
4.4. Metodolojik Detaylar

Bu bölümde veri setinde yer alan makalelerin araştırma yöntemi, veri toplama araçları, katılımcı sayıları ve veri analiz tekniklerine ilişkin detaylara yer verilmiştir. Aşağıdaki grafik, incelenen makalelerdeki araştırma yönteminin dağılımını göstermektedir.

Şekil 6'da görüldüğü üzere, yükseköğretimde uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen araştırma makalelerinin çoğunluğu, nitel araştırma yöntemleri ile gerçekleştirilmiştir (f=18). Nitel yöntemler içerisinde olgubilim (f=7) ve durum çalışması (f=5) desenleri en çok tercih edilenlerdir. İncelenen makalelerde bunların dışında, birer adet eleştirel söylem analizi, söylem analizi ve jenerik nitel yöntem olarak rapor edilen araştırma mevcut olup, üç makalede hangi nitel yöntemin kullanıldığı ile ilgili detaya rastlanılmamıştır. Diğer taraftan, yarıdan az olmakla birlikte, ilgili makalelerde nicel araştırma yöntemlerinin de tercih edildiği görülmektedir.

Şekil 6. Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerin araştırma yöntemleri (n=34)

Şekil 7. Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili araştırma makalelerinde örneklem/katılımcı sayıları**

* Karma yöntem çalışmalarının nicel ve nitel aşamalarındaki değerler ilgili bölüme eklenmiştir.

** Rapor edilmeyen araştırmalar (nicel=1, nitel=1) ve katılımcı olmayan çalışmalar (nitel=3), yüzde hesaplamalarına dahil edilmemiştir.

(f=13). Nicel yöntemler arasında ise betimsel desen çoğunluktadır (f=7). Betimsel desen dışında, dört çalışmada ilişkisel desen kullanılmış, iki çalışma ise ölçek ya da indeks geliştirme makalesi olarak hazırlanmıştır. Şekil 7, analiz edilen makalelerdeki örneklem ya da katılımcı grubu sayılarını göstermektedir.

Şekil 7'deki bulgulara göre, nicel yöntemle yürütülen araştırmaların çoğunluğu küçük (f=7) ya da orta ölçekli (f=7) örneklem gruplarında gerçekleştirilmiş olup, büyük örneklem grubu ile yapılan yalnızca bir çalışma bulunmaktadır. Nitel araştırmalardaki katılımcı gruplarında ise en sık görülen katılımcı sayısı 1-10 aralığıdır (f=7). Bu aralığı 21 ve üzeri katılımcı takip etmekte olup (f=6), 11-20 kişi arası katılımcı sayısına sahip olan çalışmalar, nitel yöntemin kullanıldığı toplam çalışmaların beşte biri kadardır (f=3). Şekil 8, veri setinde bulunan makalelerde kullanılan veri toplama araçlarının sayısını ve yüzdelik dağılımlarını göstermektedir.

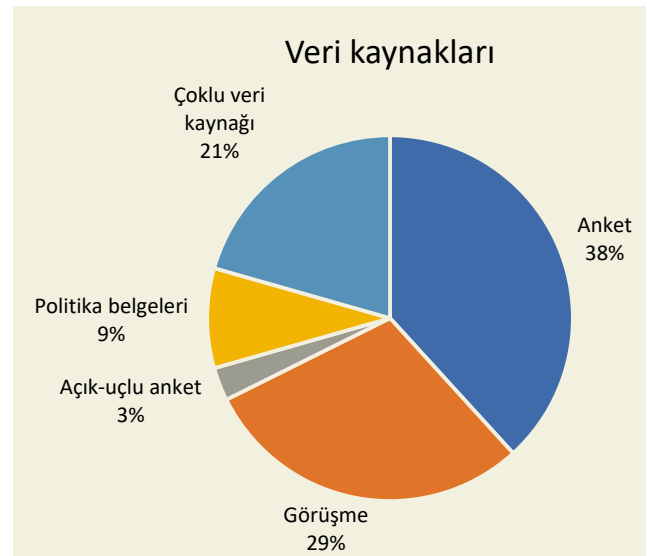
Şekil 8'de görüldüğü üzere, uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında inceleyen araştırma makalelerinde en çok kullanılan veri kaynağı ankettir (f=13). Araştırmacılar veri kaynağı olarak anketin ardından en çok görüşmeyi kullanmıştır (f=10). Bu iki veri kaynağının konu ile ilgili nicel ve nitel araştırmalarda temel veri kaynağı olduğu anlaşılmaktadır. Veri kaynağı olarak bunların ardından, durum çalışması ve söylem analizi türündeki bazı çalışmalarda kullanıldığı görülen politika belgeleri gelmektedir (f=3). İlgili çalışmaların bazılarında ayrıca görüşme ve doküman (f=2), görüşme ve saha notları (f=1), bire bir görüşme, odak grup görüşme, doküman ve sınıf gözlemi (f=1) ve anket ve görüşme (f=3) şeklinde çoklu veri kaynağı kullanıldığı tespit edilmiştir. Şekil 9, ilgili makalelerde kullanılan veri analiz tekniklerinin dağılımını göstermektedir.

Şekil 9'da görüldüğü üzere, veri setinde olup analiz tekniği rapor edilmeyen makaleler (f=3) ayrıldıktan sonra, Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerde en çok kullanılan analiz tekniği tematik/içerik analizidir (f=14). Bu çalışmalarda analiz tekniği tematik analiz, içerik analizi ya da tematik içerik analizi şeklinde rapor edilmekle birlikte yapılan işlemin doküman, görüşme ya da saha notu olan veri kaynağı içeriğinin, kodlamanın ardından temalara ayrılması olduğu anlaşılmaktadır. Bu nedenle yukarıdaki grafik gösteriminde tematik/içerik analizi ifadesi kullanılmıştır. Bunun ardından en sık kullanılan teknik ise betimsel analiz tekniğidir (f=7). Betimsel analiz yapılan makaleler nicel çalışmalar olup, analizlerde yüzde ve frekans değerlerinden yararlanılmıştır. Bu çalışmaların ardından en sık kullanılan teknikler ise çıkarımsal (f=4) ve ilişkisel (f=4) analiz teknikleri olmuştur. Çıkarımsal tekniklerde betimsel analizlere ilave olarak *t*-testi, Mann-Whitney U, tek-yönlü ANOVA, Kruskal-Wallis gibi istatistiksel testler uygulanmış, ilişkisel tekniklerde ise Pearson korelasyon analizi, lojistik ve doğrusal regresyon ve yapısal eşitlik modellemesi gibi teknikler kullanılmıştır. Son olarak iki çalışmada söylem analizi tekniği kullanılmıştır. Bu çalışmalarda, politika

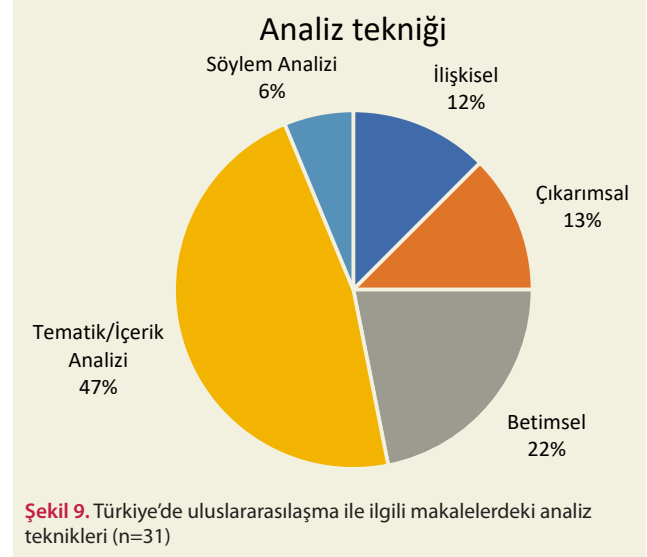
belgeleri, görüşmeciler cevapları, akademik çalışmalar ve medya içerikleri gibi veri kaynaklarındaki ifadeler söylem analizine tabi tutulmuştur.

5. Tartışma ve Sonuç

Uluslararasılaşma farklı boyut ve uygulama alanları ile hem küresel hem de ulusal düzeyde yükseköğretimde önemli bir ilgi alanı haline gelmiştir (Lee & Stensaker, 2021). Türkiye'de de son dönemdeki politika ve uygulamalar, uluslararasılaşmayı yükseköğretimin başat hedeflerinden biri olarak kabul etmektedir (Çetinsaya, 2014; YÖK, 2017). Merkezi politika ve teşviklerle birlikte, kurumsal aktörler uluslararasılaşmayı üniversitelerde yaygınlaştırma ve geliştirme yönündeki adımlarını genişletmektedir. Bu nedenlerle, araştırmacıların yükseköğretimde uluslararasılaşmaya olan ilgisinin hızla arttığı belirtilmektedir (Efe & Ozer, 2022). Mevcut çalışma, Türk Yükseköğretimi'nde uluslararasılaşma ile ilgili akademik üretimin, farklı konu, tema ve araştırma yöntemi ile yürütülen makalelerle genişlediğini doğrulamaktadır.

Şekil 8. Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerdeki veri kaynakları (n=34)

Şekil 9. Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili makalelerdeki analiz teknikleri (n=31)

Çalışmanın bulguları, yükseköğretimde uluslararasılaşma kavramının bir çerçeve kavram olarak Türkiye bağlamında akademik makalelere girmeye başladığı tarihlerin, 2010 ve sonrasına rast geldiğini göstermektedir. Yurtdışındaki yayınlara bakıldığında ise uluslararasılaşmanın yükseköğretimde uluslararası boyutu anlatır şekilde kullanılmasının, 1990'lı yılların ortasından itibaren belirginleştiği görülmektedir. Örneğin Knight (1994) ve Ellingboe (1998), Soğuk Savaş'ın ardından ortaya çıkan yeni durum ile uluslararasılaşmayı üniversitelerin eğitim, araştırma ve topluma hizmet rollerine uluslararası ve kültürlerarası öğelerin eklendiği çok boyutlu bir çatı kavram olarak tarif eden ilk isimlerdendir. Bu bağlamda, konunun Türk Yükseköğretimi özelinde ele alınışının görece yeni olduğu söylenebilir. Diğer taraftan, bulgular konu ile ilgili yayınların özellikle 2016 yılı ve sonrasında çoğaldığını göstermektedir. Bu artışta YÖK'ün uluslararasılaşmayı Türk Yükseköğretimi'nde önemli bir stratejik alan olarak görmeye başlamasının (Çetinsaya, 2014; YÖK, 2017, 2021) yanında, yaşanan hızlı genişleme ve benzeri gelişmelerin de etkisiyle, akademik bir çalışma alanı olarak yükseköğretimin daha fazla ilgi çekmeye başlaması (Özdemir & Aypay, 2022) da etkili olmuş olabilir. Hangisi geçerli olursa olsun, mevcut çalışmanın bulguları ışığında, uluslararasılaşmanın Türk Yükseköğretimi'nde bir çalışma konusu olarak artan bir ilgiyle karşı karşıya olduğu açıktır.

Bulgular, uluslararasılaşma ile ilgili olarak Türkiye bağlamında en çok uluslararası öğrenciler konusunun çalışıldığını göstermektedir. Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili merkezi politika ve stratejilerin, bir süredir uluslararası öğrencilere ilişkin hedefleri önceliklendirdiği görülmektedir (Çetinsaya, 2014; YÖK, 2017). Bu anlamda, araştırmacıların uluslararası öğrenciler konusuna yoğun ilgi göstermesi, beklenen bir sonuç olarak görülebilir. Diğer taraftan, merkezi düzeydeki politika oluşturucuların, üniversite yöneticilerinin ve ilgili diğer yükseköğretim aktörlerinin, uluslararasılaşma konusunda çoğunlukla uluslararası öğrenciler ya da ikili anlaşmalar gibi alanlarla sınırlı kaldıkları ve daha çok niceliğe odaklandıkları gibi eleştiriler söz konusudur (Aydınli & Mathews, 2021; Bulut-Sahin & Kondakci, 2022; Efe & Ozer, 2022). Buna paralel biçimde bulgular, uluslararasılaşmanın diğer önemli boyutlarından olan, öğretim elemanlarının uluslararasılaşması ve araştırmanın uluslararasılaştırılması gibi konularla ilgili olarak, Türkiye'de daha az çalışma yürütüldüğünü göstermektedir. Dahası, ilgili makalelerde uluslararasılaşmanın kapsamında önemli yeri olan müfredatın uluslararasılaşması (curriculum internationalization) ve evde uluslararasılaşma (internationalization at home) konularına rastlanılmamıştır. Müfredatın uluslararasılaşması ders müfredatları ile birlikte müfredat dışı etkinliklerin de öğrencileri uluslararası, kültürlerarası ve küresel öğrenme bağlamında destekleyecek fırsatlar içerecek şekilde geliştirilmesi olarak tarif etmektedir (Leask, 2013, 2015). Benzer şekilde, evde uluslararasılaşma yaklaşımı da üniversitedeki fiziksel mekanların, ders içi ve ders dışı etkinliklerin ve yönetim anlayışının hareketlilik imkanı bulamayan öğrenciler için uluslara-

rası, kültürlerarası ve küresel öğrenmeyi desteklemesini öne çıkarmaktadır (Beelen & Jones, 2015). Bu noktada, Türkiye bağlamında uluslararasılaşma ile ilgili politika oluşturucuların ve araştırmacıların, hareketlilik imkanı bulamayan öğrencilerin uluslararasılaşma deneyimlerine ve müfredatın, müfredat dışı etkinliklerin, araştırma etkinliklerinin ve öğretim elemanlarının uluslararasılaşması gibi konulara eğilmeleri, konunun daha kapsamlı incelenmesi açısından yararlı olabilir.

Mevcut çalışma, araştırmacıların yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili sosyo-kültürel ve politik tematik bakışlara önem verdiğine işaret etmektedir. İncelenen sosyo-kültürel temalı makalelerde, hareketlilik ve uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı deneyimleri belirginken, politik temalı çalışmalarda dış politika bağlamında yumuşak güç ve Avrupa Yükseköğretim Alanı'na uyum politikaları öne çıkmaktadır. 1990'lı yıllardan bugüne, Türk Yükseköğretimi'ndeki yaygın uluslararasılaşma politika ve uygulamalarında, gelen ve giden öğrenci hareketliliği (Kondakci, 2011; YÖK, 2017), Bologna ve Avrupa Yükseköğretim Alanı uyum çalışmaları (Mizikaci, 2005) ve sosyo-kültürel ve politik gerekçelerle bölge ülkeleri ile işbirliği (Çetinsaya, 2014; Kırmızıdağ vd., 2012) gibi alanların ön planda olduğu görülmektedir. Bu anlamda araştırmacıların çalışmalarındaki tematik bakışın, yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili merkezi politika ve stratejilerden etkilendiği söylenebilir. Ayrıca, yükseköğretim çalışmaları içinde de eğitim bilimleri alanı araştırmacılarının ağırlıklı olması nedeniyle, öğrenci-öğretim elemanı deneyimlerine yönelik sosyo-kültürel temalı çalışmaların dikkate değer bir ağırlığının olduğu belirtilmektedir (Özdemir & Aypay, 2022; Özdemir vd., 2021). Bu nedenle, sosyo-kültürel temanın mevcut çalışmadaki ağırlığında, eğitim bilimleri alanından gelip uluslararasılaşma konusunu inceleyen araştırmacıların sayıca çok olmasının etkisi de aranabilir. Diğer taraftan, incelenen makalelerde hakim konunun uluslararası öğrenciler olmasına rağmen ekonomik tematik bakışın diğer iki tematik alan kadar belirgin olmaması, Türkiye'de uluslararası öğrenciler ile ilgili konulara ekonomik bakışın ve gelir yaratma aracı olarak uluslararasılaşma tartışmalarının, üretilen akademik makaleler bazında, henüz dünyanın diğer bazı bölgelerinde olduğu kadar (Stein, 2019) yaygın olmadığını düşündürmektedir.

Çalışmanın bulguları, yükseköğretimde uluslararasılaşma konusu Türkiye bağlamında incelenirken, araştırmaya uygun teorik ya da kavramsal yaklaşımların geliştirilmesinin yararlı olabileceğini göstermektedir. İncelenen çalışmaların önemli bir bölümünde, uluslararasılaşmanın kavramsal ve tarihsel olarak gelişimi, gerekçeleri ve farklı boyutlarındaki etkinlikleri kaynak taramasına dayalı olarak aktarılmakla birlikte, problemi ve bulguları belirli bir bakış açısıyla anlayıp yorumlamaya yardımcı olacak teorik çerçevelerin kullanımının, görece daha az tercih edildiği anlaşılmaktadır. Tight (2014), teorik ya da kavramsal çerçevenin bir çalışmanın bulgularını akla yatkın şekilde yorumlamada sağladığı yararı belirtirken, yükseköğretim alanındaki çalışmaların çoğunlukla teo-

riye dayandırılmaktan uzak olduğunu ifade etmektedir. Tight'a (2014), göre bu durumun muhtemel sebebi eğitim alanında olduğu gibi yükseköğretim alanındaki çalışmaların da çoğunlukla uygulamayı iyileştirme amacıyla yapılmasıdır. Mevcut çalışmanın bulguları, Türkiye bağlamında yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ilgili araştırmalar için bu durumu doğrulamaktadır. Diğer taraftan bulgular, yükseköğretim alanının geneli ile ilgili önceki çalışmalara (Özdemir & Aypay, 2022; Tight, 2014) paralel olarak, ilgili araştırmacıların önemli bir kısmının eğitim alanından olması ile birlikte farklı disiplinlerden araştırmacıların da konuya ilgi duyduğunu göstermektedir. Bu noktada, incelenen çalışmalarda yer alan farklı alanlardan araştırmacıların, uluslararası göç ve hareketlilik, küreselleşme, yumuşak güç, politika transferi, yeni-kurumsalcılık gibi teorik yaklaşımları kullandıkları düşünülürse, uluslararasılaşmanın çok-disiplinli bir çalışma konusu olarak Türk yükseköğretim araştırmalarında yer almaya başladığı söylenebilir. Bu anlamda, gelecek araştırmalarda zengin teorik çerçevelerin kullanımının yaygınlaştırılarak çok-disiplinli çalışma gruplarının oluşturulması, Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili sorunların, farklı bakış açıları ile daha derinlemesine incelenmesinde yararlı olabilir.

Çalışmadaki bulgular, uluslararasılaşmayı Türkiye bağlamında ele alan araştırmacıların çoğunlukla nitel araştırma yöntemlerinden yararlandığını, nitel araştırma yöntemleri içerisinde en çok olgubilim deseninin kullanıldığını ve bu çalışmalardaki verilerin de çoğunlukla görüşme yoluyla toplandığını göstermektedir. Benzer bir sonuç İsveç'te yükseköğretim konusunda yapılan doktora tezlerini inceleyen Forsberg ve Geschwind (2016) tarafından da not edilmektedir. Özdemir ve Aypay (2022) da Türkiye'deki yükseköğretim çalışmalarında, eğitim bilimleri alanı araştırmacılarının çoğunlukla nitel yöntemlerle çalıştıklarını belirtmektedir. Mevcut çalışmada incelenen makalelerin yazarları içerisinde de önemli oranda eğitim bilimleri araştırmacısı olduğu göz önünde bulundurulursa, nitel yöntemlerin uluslararasılaşma ile ilgili araştırmalarda tercih edilmesinde araştırmacıların çalışma alanının payı olduğu düşünülebilir. Diğer taraftan, mevcut çalışmada incelenen nicel araştırmalar önemli bir oranda betimsel desende tasarlanmış ve küçük örneklerle çalışılmış, nitel çalışmalarda ise eylem araştırması, etnografi ya da gömülü teori gibi yaklaşımlara hiç rastlanmamıştır. Bu durum, yükseköğretim alanının genelinde görüldüğü gibi (Özdemir & Aypay, 2022; Tight, 2014), yükseköğretimde uluslararasılaşma konusunda yapılacak çalışmalar için de araştırma yöntemlerinin zenginleştirilmesi ihtiyacına işaret etmektedir. Bu nedenle, gelecekteki çalışmalarda, araştırmacılar, uluslararasılaşma ile ilgili farklı sorunları çeşitli müdahale ya

da daha büyük örneklem gruplu nedensel desenlerle ve yukarıda belirtilen farklı nitel araştırma yöntemlerinden de yararlanarak derinlemesine inceleyebilir.

Sonuç olarak, bu çalışma, uluslararasılaşmanın Türk Yükseköğretimi'nde görece yeni ve önemi hızla artan bir çalışma konusu olduğunu, araştırmacıların farklı tematik bakış ve yöntemlerle, farklı sorun alanlarını incelemeye başladıklarını göstermektedir. Bu noktada, çalışma, başlangıçta belirtilen, uluslararasılaşmanın Batı akademisi tarafından önceliklendirilen konu ve yöntemlerin ve ticari üniversite tartışmalarının aracı haline gelerek yerel gündemlerin önünü kestiği eleştirilerinin (Stein, 2019), Türkiye bağlamındaki akademik makalelere henüz tam olarak yansımadığını göstermektedir. Mevcut çalışmanın bulgularına göre, uluslararası öğrenciler ve öğretim dili olarak İngilizce'nin kullanımı, Türkiye'de uluslararasılaşma ile ilgili önemli araştırma konuları olmakla beraber, incelenen çalışmalarda kullanılan tematik bakış ve teorik yaklaşım, ekonomik odaktan çok sosyo-kültürel ve politik temelli görünmektedir. Bu noktada, araştırmacıların tercihlerinde ulusal gündemin (Suriye'den Türkiye'ye göçe zorlanan öğrenci ve akademisyenler) ve merkezi hükümetin politika ve strateji ve uygulamalarının (bölgesel politik güç, yükseköğretimde genişleme vb.) etkili olduğu düşünülebilir. Diğer taraftan, uluslararasılaşmanın Türkiye bağlamında incelenmesinde kullanılan, kavramsal-teorik ve metodolojik yaklaşım ve yöntemlerin zenginleştirilmesine ihtiyaç olduğu da açıktır. Bu sayede, gelecekte uluslararasılaşma ile ilgili Türkiye bağlamında yapılacak araştırmaların, ulusal ve uluslararası düzeyde araştırmacılara, uygulayıcılara ve politika oluşturuculara sağlayacağı katkı daha da artırılabilir.

Son olarak, mevcut çalışmanın bulguları değerlendirilirken, sınırlılıklar da göz önünde bulundurulmalıdır. Çalışmada incelenen makaleler, belirli arama terimlerine ve nitelik ve yaygınlık açısından çokça tercih edilen sınırlı sayıdaki veritabanında yapılan aramalara dayanmaktadır. Bu aramalarda, konu ile ilgili olduğu halde arama terimlerine karşılık gelmeyen ya da kullanılan veritabanlarında dizinlenmeyen dergilerde yayınlanmış diğer çalışmalara ulaşılammış olabilir. Bu nedenle, uluslararasılaşma ile ilgili farklı arama terimleri ve/veya daha fazla veritabanı seçilere yapılacak taramalar, konu ile ilgili daha kapsamlı sonuçlar sunabilir.

6. Etik Bildirim

Araştırma sistematik tarama çalışması olup, veritabanları üzerinden elde edilen ilgili makalelerin incelenmesi ile gerçekleştirildiğinden, etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Kaynakça

- Aba, D. (2013). Internationalization of higher education and student mobility in Europe and the case of Turkey. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 42(2), 99-110.
- Akar, H. (2010). Globalization and its challenges for developing

- countries: the case of Turkish higher education. *Asia Pacific Education Review*, 11, 447-457 (2010). <https://doi.org/10.1007/s12564-010-9086-0>

- Akar, H., Cobanoğlu, R., & Plunkett, P. (2020). Faculty experiences,

- views, and challenges on internationalization in higher education from a cross-cultural perspective. *Cukurova University Faculty of Education Journal*, 49(2), 1126-1144. <https://dergipark.org.tr/en/pub/cuefd/issue/57389/614200>
- Akbulut Yıldırım, M. & Seggie, F. N. (2018). Yükseköğretim çalışmalarının akademik bir alan olarak gelişimi: Uluslararası ve ulusal düzeyde alanyazın incelemesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(3), 357-367. <https://doi.org/10.2399/yod.18.027>
- Aksezer, E., Yagmur, K., & van de Vijver, F. (2021). A qualitative study of Erasmus program challenges and paradoxes based on the experiences of students from Turkey. *Yükseköğretim Dergisi*, 11(1), 63-73. <https://doi.org/10.2399/yod.20.730970>
- Altay, M., & Yüksel, D. (2021). Job prospects of different EMI engineering programmes' graduates. *Participatory Educational Research*, 8(2), 460-475. <https://doi.org/10.17275/PER.21.49.8.2>
- Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*, 11(3-4), 290-305. <https://doi.org/10.1177/1028315307303542>
- Arar, K., Kondakci, Y., Kaya Kasıkcı, S., & Erberk, E. (2020). Higher education policy for displaced people: Implications of Turkey's higher education policy for Syrian migrants. *Higher Education Policy*, 33(2), 265-285. <https://doi.org/10.1057/s41307-020-00181-2>
- Arik, B. T., & Arik, E. (2018). English-medium instruction in Turkish higher education: The current state of English in psychology departments. *Journal of English as an International Language*, 13(1), 20-36.
- Arkalı-Olcay, G. & Nasır, V. A. (2016). Yükseköğretimde uluslararasılaşma: En çok öğrenci alan ülkeler ve Türkiye perspektifinden 1999-2013 yıllarına bakış. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(3), 288-296. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/higheredusci/issue/61491/918094>
- Arslan, K. & Kılıç, A. Ç. (2022). The marginalised few: reflections from the lived experiences of forced displaced academics in Turkish academia. *Oxford Review of Education*. <https://doi.org/10.1080/03054985.2021.1994381>
- Aydinli, E., & Mathews, J. (2021). Searching for Larger Status in Global Politics: Internationalization of Higher Education in Turkey. *Journal of Studies in International Education*, 25(3), 247-265. <https://doi.org/10.1177/1028315320932325>
- Baş, H. & Eti, S. (2020). Türkiye'de uluslararası öğrencilerin istihdamı: Hukuki boyut ve koşullara dair bir araştırma. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 20(46), 105-132. <https://doi.org/10.21560/spcd.v20i54504.538022>
- Bedenlier, S. (2017). Internationalization within higher education and its influence on faculty: experiences of Turkish academic staff. *Journal of Research in International Education*, 16(2), 185-196. <https://doi.org/10.1177/1475240917724272>
- Bedenlier, S., Kondakci, Y., & Zawacki-Richter, O. (2018). Two decades of research into the internationalization of higher education: Major themes in the Journal of Studies in International Education (1997-2016). *Journal of Studies in International Education*, 22(2), 108-135. <https://doi.org/10.1177/1028315317710093>
- Beelen, J. & Jones, E. (2015). Redefining Internationalization at Home. In A. Curaj, L. Matei, R. Pricopie, J. Salmi, & P. Scott (Eds.), *The European higher education area. Between critical reflections and future policies* (pp.59-72). Cham: Springer.
- Bostrom, C. A. (2010). Diffusion of internationalization in Turkish higher education. *Journal of Studies in International Education*, 14(2), 143-160. <https://doi.org/10.1177/1028315309332028>
- Brandenburg, U., & de Wit, H. (2011). The end of internationalisation. *International Higher Education*, 62, 15-17. <https://doi.org/10.6017/ihe.2011.62.8533>
- Brandenburg, U., de Wit, H., Jones, E., Leask, B. & Drobner, A. (2020). *Internationalisation in higher education for society (IHES). Concept, current research and examples of good practice (DAAD Studies)*. Bonn: DAAD.
- Buckner, E. (2019). The internationalization of higher education – National interpretations of a global model. *Comparative Education Review*, 63(3), 315-336. <https://doi.org/10.1086/703794>
- Bulut-Sahin, B., & Kondakci, Y. (2022). Conflicting perspectives on the internationalization of higher education: evidence from the Turkish case. *Journal of Studies in International Education*. <https://doi.org/10.1177/10283153221126245>
- Cetinkaya-Yıldız, E., Cakir, S. G., & Kondakci, Y. (2011). Psychological distress among international students in Turkey. *International Journal of Intercultural Relations*, 35(5), 534-539. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2011.04.001>
- Cevher, E. (2016). Yükseköğretimde uluslararası öğrenci hareketliliği ve memnuniyeti. *International Journal of Euasia Social Sciences*, 22, 337-349.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, kalite, uluslararasılaşma: Türkiye yükseköğretimi için bir yol haritası*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Cheung, L. H. A. (2021). Internationalization of higher education in Southeast Asia: a systematic literature review. *Higher Education Governance and Policy*, 2(2), 110-125. <https://dergipark.org.tr/en/pub/hegp/issue/67725/986077>
- de Wit, H. (2002). *Internationalization of higher education in the United States of America and Europe. A historical, comparative, and conceptual analysis*. Westport: Greenwood Press.
- de Wit, H. & Altbach, P. G. (2021). Internationalization in higher education: global trends and recommendations for its future. *Policy Reviews in Higher Education*, (5)1, 28-46. <https://doi.org/10.1080/23322969.2020.1820898>
- de Wit, H., Hunter, F., Howard, L., & Egron-Polak, E. (2015). *Internationalisation of higher education*. Study for the European Parliament's Committee on Culture and Education. Brussels: European Union.
- Doğan, S. (2022). Academic freedom between past and present: The birth of one-dimensional academia in Turkey. *International Journal of Human Rights*. <https://doi.org/10.1080/13642987.2021.2010047>
- Efe, I., & Ozer, O. (2022). Understanding the internationalization of Turkish higher education through discourse analysis. *Journal of Studies in International Education*. <https://doi.org/10.1177/10283153221093118>
- Ellingboe, B. (1998). Divisional strategies to internationalize a campus portrait. In J. A. Mestenhauser & B. Ellingboe (Eds.), *Reforming the higher education curriculum: Internationalizing the campus* (pp. 198-228). Phoenix: The Oryx Press.
- Ergin, H. (2016). Turkish university students' perceptions towards their Syrian classmates. *Eğitim ve Bilim*, 41(184), 399-415. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2016.6214>
- Forsberg, E., & Geschwind, L. (2016). The academic home of higher education research: The case of doctoral theses in Sweden. In J. Huisman & M. Tight (Eds.), *Theory and method in higher education research* (Vol. 2, pp. 69-93). Bingley: Emerald.
- Gezici, H. S., Taşpınar, Y., & Kocaoğlu, M. (2021). Digitalization in international and mass education: A model proposal for Turkey.

- World Journal on Educational Technology: Current Issues*, 13(4), 911-933. <https://doi.org/10.18844/wjet.v13i4.6277>
- Gök, E., & Gümüş, S. (2015). Akademik bir alan olarak yükseköğretim yönetimi. İçinde A. Aypay (Ed.), *Türkiye'de yükseköğretim: Alanı, kapsamı ve politikaları* (ss. 3-25). Ankara: Pegem Akademi.
- Gokturk, S., Kaymaz, O. S., & Bozoglu, O. (2018). Experimenting with internationalisation in troubled times: The critical case of Turkish higher education. *Journal of Higher Education Policy and Management*, 40(6), 566-582. <https://doi.org/10.1080/1360080X.2018.1530418>
- Gülmez, D., Özteke, İ., & Gümüş, S. (2021). Uluslararası dergilerde yayımlanan Türkiye kaynaklı eğitim araştırmalarının genel görünümü: Bibliyometrik analiz. *Eğitim ve Bilim*, 46(206). <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2020.9317>
- Gümüş, S., Bellibaş, M. ř., Gümüş, E & Hallinger, P. (2020). Science mapping research on educational leadership and management in Turkey: a bibliometric review of international publications, *School Leadership & Management*, 40(1), 23-44. <https://doi.org/10.1080/13632434.2019.1578737>
- Günay, D. & Öztemel, E. (Editörler). (2012). *Uluslararası yükseköğretim kongresi: Yeni yönelişler ve sorunlar (UYK-2011) bildiri kitabı*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- Huang, F. (2007). Internationalization of higher education in the era of globalization: What have been its implications in China and Japan? *Higher Education Management & Policy*, 19(1), 47-61.
- Huang, F. (2014). The internationalisation of the academic profession. In F. Huang, M. Finkelstein, & M. Rostan (Eds.), *The internationalization of the academy: Changes, realities and prospects* (pp. 1-21). Dordrecht: Springer Netherlands.
- İşlek, M. S. & Öztürk, E. (2021). Uluslararası değişim öğrencilerinin memnuniyet ve uyumunun tavsiye etme niyeti üzerine etkisi: Eskişehir Osmangazi Üniversitesi örneği. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 16(1), 87-109. <http://dx.doi.org/10.17153/oguibf.855809>
- Jones, E., & de Wit, H. (2012). Globalization of internationalization: Thematic and regional reflections on a traditional concept. *AUDEM: The International Journal of Higher Education and Democracy*, 3(1), 35-54. <https://muse.jhu.edu/article/500242>
- Karadağ, N. (2016). Yükseköğretimde uluslararasılaşma bağlamında Türkiye'de eğitim gören Suriyeli öğrenciler üzerine bir araştırma. *Turkish Studies*, 11(19), 477-490. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.11155>
- Kavak, Y. & Baskan, G. A. (2001). Türkiye'nin Türk cumhuriyetleri, Türk ve akraba topluluklarına yönelik eğitim politika ve uygulamaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20(1), 92-103.
- Kaya, A. (2015). Critical voices against the Bologna Process in Turkey: Neo-liberal governance in higher education. *New Perspectives on Turkey*, 52, 105-133. <https://doi.org/10.1017/npt.2015.13>
- Kehm, B. M., & Teichler, U. (2007). Research on internationalisation in higher education. *Journal of Studies in International Education*, 11(3/4), 260-273. <https://doi.org/10.1177/1028315307303534>
- Kılınç, A. Ç., Arslan, K., & Polat, M. (2020). Studying abroad: A phenomenological study of lived experiences of international students in Turkey. *Journal of International Students*, 10(4), 853-871. <https://doi.org/10.32674/jis.v10i4.1190>
- Kireççi, M. A., Bacanlı, H., Erişen, Y., Karadağ, E., Çeliköz, N., Ali Dombaycı, M., Toprak, M., & şahin, M. (2016). The internationalization of higher education in Turkey: Creating an index. *Eğitim ve Bilim*, 41(187), 1-28. <https://doi.org/10.15390/EB.2016.6223>
- Kırmızıdağ, N., Gür, B. S., Kurt, T., & Boz, N. (2012). *Yükseköğretimde sınır ötesi ortaklık tecrübeleri*. Ankara: Hoca Ahmet Yesevi Uluslararası Türk-Kazak Üniversitesi Yay.
- Knight, J. (1994). *Internationalization: Elements and checkpoints* (Research Monograph, No. 7). Ottawa: Canadian Bureau for International Education.
- Knight, J. (2004). Internationalization remodeled: Definition, approaches, and rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1), 5-31. <https://doi.org/10.1177/1028315303260832>
- Knight, J. (2011). Education hubs: A fad, a brand, an innovation? *Journal of Studies in International Education*, 15(3), 221-240. <https://doi.org/10.1177/1028315311398046>
- Kondakci, Y. (2011). Student mobility reviewed: Attraction and satisfaction of international students in Turkey. *Higher Education*, 62, 573-592. <https://doi.org/10.1007/s10734-011-9406-2>
- Kondakçı, Y., Çalışkan, Ö., şahin, B. B., Yılık, M. A., & Demir, C. E. (2016). Regional internationalization in higher education between Turkey and the Balkans. *Bilgi*, 78, 287-308.
- Kurum, G., & Erdemli, Ö. (2021). Challenges encountered by academicians in international students' education: Turkey Case. *Eurasian Journal of Educational Research*, 91, 145-172. <https://doi.org/10.14689/ejer.2021.91.8>
- Kuzu, Ö. H. (2020). "Dünya Çapında Üniversiteler" bağlamında misyon-vizyon üzerine karşılaştırmalı bir çalışma. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(1), 8-23. <https://doi.org/10.5961/jhes.2020.363>
- Leask, B. (2013). Internationalizing the curriculum in the disciplines- Imaging new possibilities." *Journal of Studies in International Education*, 17(2):103-118. <https://doi.org/10.1177/1028315312475090>
- Leask, B. (2015). *Internationalizing the curriculum*. London: Routledge.
- Lee, J. J., & Stensaker, B. (2021). Research on internationalisation and globalisation in higher education—Reflections on historical paths, current perspectives and future possibilities. *European Journal of Education*, 56, 157- 168. <https://doi.org/10.1111/ejed.12448>
- Mizikacı, F. (2005). Prospects for European integration: Turkish higher education. *Higher Education in Europe*, 30(1), 67-79. <https://doi.org/10.1080/03797720500088152>
- Moher, D., Liberati, A., Tetzlaff, J., & Altman, D. G. (2009). Preferred reporting items for systematic reviews and meta-analyses: The PRISMA statement. *BMJ*, 339, b2535. <https://doi.org/10.1136/bmj.b2535>
- Mukhambetkaliyeva, G. M. & Mukhambetkali, U. M. (2019). Some aspects of internationalization of higher education. *Bulletin of National Academy of Sciences of the Republic of Kazakhstan*, 3(379), 114-120.
- Newman, M., & Gough, D. (2020). Systematic reviews in educational research: Methodology, perspectives and application. In: O. Zawacki-Richter, M. Kerres, S. Bedenlier, M. Bond, & K. Buntins, (Eds), *Systematic reviews in educational research*. Springer VS. https://doi.org/10.1007/978-3-658-27602-7_1
- Öden Acar, A., Aslan Huyar, D., Ertürk, E., & şapulu Alakan, Y. (2020). Yabancı uyruklu öğrenci özelliklerinin belirlenmesine yönelik bir anket geliştirme çalışması. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 10(2), 276-285. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/highereducsi/issue/61502/918338>
- Özdemir, M. & Aypay, A. (2022). The academic home of Turkish higher education research: A demographic, thematic and methodological examination of doctoral dissertations. *Research in*

- Educational Administration and Leadership*, 7(1), 81-130. <https://doi.org/10.30828/real.972966>
- Özdemir M., Karaferye F., & Aypay A., (2021). The subject of Turkish higher education research: The case of faculty members. *Journal of Higher Education and Science/ Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(3), 545-558. <https://doi.org/10.5961/jhes.2021.474>
- Özer, M. (2012). Türkiye'de uluslararası öğrenciler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 10-13.
- Özer, M. (2017). Türkiye'de yükseköğretimde uluslararasılaşmanın son on beş yılı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(3), 177-184.
- Pakdemirli, M. (2014). The current situation and improvement suggestions for research paper publications in Turkey. *Yükseköğretim Dergisi/Journal of Higher Education, Turkey*, 4(2), 76-82.
- Perkin, H. (2007). History of universities. In J. J. F. Forest & P. G. Altbach (Eds.), *International Handbook of Higher Education* (pp. 159-205). Dordrecht: Springer.
- Sağır, A. & Aydın, E. (2020). Türkiye'deki üniversitelerde öğrenim gören Suriyeli öğrencilerin sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel profillerinin analizi. *Adam Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(1), 153-182
- Sahan, K. (2021). Implementing English-medium instruction: Comparing policy to practice at a Turkish university. *Australian Review of Applied Linguistics*, 44(2), 129-153. <https://doi.org/10.1075/aryl.20094.sah>
- Selvitopu, A. & Aydın, A. (2018). Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma stratejileri: süreç yaklaşımı çerçevesinde nitel bir inceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(4), 803-823. <https://doi.org/10.16986/HUJE.2018038522>
- Shahjahan, R. A., Bylsma, P. E., & Singai, C. (2022). Global university rankings as 'sticky' objects and 'refrains': affect and mediatisation in India. *Comparative Education*, 58(2), 224-241. <https://doi.org/10.1080/03050068.2021.1935880>
- Stein, S. (2019). Critical internationalization studies at an impasse: making space for complexity, uncertainty, and complicity in a time of global challenges. *Studies in Higher Education*, 46(9), 1771-1784. <https://doi.org/10.1080/03075079.2019.1704722>
- Şahan, Ö., & Sahan, K. (2021). The driving forces behind monolingual and bilingual English-medium instruction: A comparison of students' perspectives in Turkey. *Novitas-ROYAL*, 15(2), 81-97.
- Şenay, H. H., Şengül, M. & Seggie, F. N. (2020). Türkiye'de yükseköğretim çalışmaları: Eğilimler ve öneriler. *Üniversite Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 1-13. <https://doi.org/10.32329/uad.697415>
- Şeremet, M. (2015). Türkiye ve İngiltere yükseköğretimindeki uluslararasılaşma politikalarına karşılaştırmalı bir yaklaşım. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 5(1), 27-31.
- Şimşek, B. & Sıddık, B. (2016). Uluslararası öğrenci hareketliliği ve Atatürk Üniversitesi'nin uluslararasılaşma süreci. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları ve Enstitüsü Dergisi [TAED]*, 55, 509-542.
- Tamtekin-Aydın, O. (2021). Becoming more visible in the field of international higher education: Research performance as a factor. *Turkish Studies - Social Sciences*, 16(1). <https://doi.org/10.47356/TurkishStudies.47711>
- Tight, M. (2014). Discipline and theory in higher education research. *Research Papers in Education*, 29(1), 93-110, <https://doi.org/10.1080/02671522.2012.729080>
- Tight, M. (2021). Globalization and internationalization as frameworks for higher education research, *Research Papers in Education*, 36(1), 52-74. <https://doi.org/10.1080/02671522.2019.1633560>
- Tight, M. (2022). Internationalisation of higher education beyond the West: challenges and opportunities – the research evidence, *Educational Research and Evaluation*, 27(3-4), 239-259. <https://doi.org/10.1080/13803611.2022.2041853>
- Umurbek, M. M. & Taşdan, M. (2020). Identifying the perceptions of academic staff on internationalization in the higher education. *The New Educational Review*, 59, 72-84.
- ÜAK. (2022). *Doçentlik başvuru şartları*. <https://www.uak.gov.tr/Sayfalar/arsiv-docentlik-basvuru-sartlari.aspx>
- Ünal, U. (2019). Internationalization policies of Turkey's higher education area. A research on Turkey Graduates. *MANAS Sosyal Araştırmalar Dergisi/Manas Journal of Social Studies*, 8(1), 411-430. <https://doi.org/10.33206/mjss.495832>
- Yanık T. & Aslan, I. (2014). Internationalization in shadow of globalization and some strategies at Agri Ibrahim Cecen University (ICUA). *The Social Sciences*, 9(1), 24-28
- Yılmaz, D. V. (2016). Uygulayıcıların penceresinden Türk üniversitelerinin uluslararasılaşma deneyimi. *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 91-109.
- Yılmaz, D. V. (2018). Studying abroad: Experiences of international students in a Turkish university. *Yükseköğretim Dergisi*, 8(1), 23-32. doi:10.2399/yod.17.027
- Yılmaz, G. (2019). Emulating Erasmus? Turkey's Mevlana exchange program in higher education. *Asia Europe Journal*, 17(2), 145-159. <https://doi.org/10.1007/s10308-017-0497-y>
- Yılmaz, G. & Güçlü, N. (2021). Türkiye'de uluslararası öğrenci hareketliliğinin görünümü. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 11(1), 245-256. <https://doi.org/10.5961/jhes.2021.444>
- YÖK. (2017). *Yükseköğretimde uluslararasılaşma strateji belgesi 2018-2022*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- YÖK. (2021). *Yükseköğretimde hedef odaklı uluslararasılaşma*. Ankara: Yükseköğretim Kurulu.
- YÖK. (2022). *Yükseköğretim bilgi yönetim sistemi. 2021-2022 öğretim yılı yükseköğretim istatistikleri*. <https://istatistik.yok.gov.tr> adresinden 03.03.2023 tarihinde erişildi.

Ek: Veri setinde yer alan makaleler

Yazar	Makale Türü	Konu	Yöntem
Akar vd. (2020)	Araştırma	Öğretim elemanlarının uls.	Nitel
Aksezer vd. (2021)	Araştırma	Bologna-hareketlilik	Nitel
Altay & Yüksel (2021)	Araştırma	İngilizce öğretim	Nitel
Arar vd. (2020)	Araştırma	Göç-Suriyeli öğr. & akad.	Nitel
Arik & Arik (2018)	Araştırma	İngilizce öğretim	Nitel

Arslan ve Kılınç (2022)	Araştırma	Göç-Suriyeli öğr. & akad.	Nitel
Aydinli & Mathews (2021)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Karma
Baş & Eti (2020)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Bedenlier (2017)	Araştırma	Öğretim elemanlarının uls.	Nitel
Bostrom (2010)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Karma
Cetinkaya-Yıldız vd., (2011)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Cevher (2016)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Doğan (2022)	Araştırma	Akademik özgürlükler	Nitel
Efe & Ozer (2022)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Ergin (2016)	Araştırma	Göç-Suriyeli öğr. & akad.	Nitel
Gokturk vd. (2018)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
İşlek & Öztürk (2021)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Karadağ (2016)	Araştırma	Göç-Suriyeli öğr. & akad.	Nitel
Kaya (2015)	Araştırma	Bologna-hareketlilik	Nitel
Kılınç vd. (2020)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Kireççi vd. (2016)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Kondakçı vd. (2016)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Kurum & Erdemli (2021)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Kuzu (2020)	Araştırma	Dünya çapında üniversiteler	Nitel
Öden Acar vd. (2020)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Sağır & Aydın (2020)	Araştırma	Göç-Suriyeli öğr. & akad.	Karma
Sahan (2021)	Araştırma	İngilizce öğretim	Nitel
Selvitopu & Aydın (2018)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Şahan & Sahan (2021)	Araştırma	İngilizce öğretim	Nitel
Umurbek & Taşdan (2020)	Araştırma	Öğretim elemanlarının uls.	Nitel
Ünal (2019)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Yılmaz (2016)	Araştırma	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Yılmaz (2018)	Araştırma	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Yılmaz (2019)	Araştırma	Bologna-hareketlilik	Nitel
Aba (2013)	Derleme	Bologna-hareketlilik	Nitel
Arkalı-Olcay & Nasır (2016)	Derleme	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Gezici vd. (2021)	Derleme	Dijitalleşme-uzaktan öğrt.	Nitel
Mukhambetkaliyeva & Mukhambetkali (2019)	Derleme	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Özer (2012)	Derleme	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Özer (2017)	Derleme	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Pakdemirli (2014)	Derleme	Araştırmanın uls.	Nitel
Şeremet (2015)	Derleme	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Şimşek & Sıddık (2016)	Derleme	Uluslararası öğrenciler	Nitel
Tamtekin-Aydın (2021)	Derleme	Uluslararası sıralamalar	Nitel
Yanık & Aslan (2014)	Derleme	Uluslararasılaşma kavramı	Nitel
Yılmaz & Güçlü (2021)	Derleme	Uluslararası öğrenciler	Nitel